

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

HUIZE BARENDREGT

'S-HERENSTRAAT 15 TE MAASLAND

Bureau *Helsdingen* MONUMENTEN
BOERDERIJEN
BOUWHISTORIE

Gemeente Midden-Delfland

Behoort bij besluit van Burgemeester en Wethouders

Zaaknummer : Z-HZ_WABO-2020-0217
Documentnummer : 2020-13656
Datum besluit : 5 november 2020

Bouwhistorische verkenning

Huize Barendrecht te Maasland

Colofon

Opdrachtgever:

Gemeente Midden-Delfland
Anna van Raesfeltstraat 37
2636 HX Schipluiden

Uitgevoerd door:

Bureau Helsdingen te Vianen
Helsdingse Voorweg 2
4133 ND Vianen
advies@bureauhelsdingen.nl
www.bureauhelsdingen.nl
tel. 0347-370651

Bureau Helsdingen is een onderzoeks- en adviesbureau op het gebied van Monumenten en Bouwhistorie.

Samenstelling:

ing. J. H. Doornenbal
M. Urbanus MA

Status: Definitief
Datum: 15-01-2020

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
2	Projectgegevens	5
3	Omgevingsgeschiedenis	7
3.1	Maasland	7
3.2	Cultuurhistorisch kader	9
4	Bouwgeschiedenis	11
5	Beschrijving	23
5.1	Ligging	23
5.2	Exterieur	23
5.3	Interieur	39
6	Waardenstelling	70
6.1	Uitleg waardenstelling	70
6.2	Waardestelling weergegeven in plattegronden	71
7	Samenvatting	73
8	Bronnen	74
9	Bijlage – Redengevende beschrijving	75

1 INLEIDING

Aanleiding

In deze bouwhistorische verkenning wordt de cultuurhistorische waarde van Huize Barendregt aan de 's-Herenstraat 15 te Maasland beschreven en gewaardeerd. Aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen van de gemeente Midden-Delfland om Huize Barendregt af te stoten. Huize Barendregt is vanaf 1978 onderdeel geweest van het gemeentehuis van Maasland, totdat de gemeente in 2004 opging in de nieuwe gemeente Midden-Delfland en het gemeentehuis leeg kwam te staan. De bouwhistorische verkenning dient om een nieuwe eigenaar te helpen bij de herbestemming van het gebouw.

Beschrijving

Huize Barendregt is een woonhuis gelegen in het centrum van Maasland. Het dateert in opzet uit de vroege zeventiende eeuw, met belangrijke bouwfasen in 1717 en eind negentiende eeuw. Het betreft een rechthoekig pand van één bouwlaag onder een kap aan de 's-Herenstraat. Het pand heeft een hoog zadeldak dat zowel aan de voor- als aan de achterzijde een wolfseind heeft. Zowel aan het exterieur als aan het interieur zijn veel historische elementen bewaard gebleven. Van 1987 tot 2004 is het pand onderdeel geweest van het stadhuis van Maasland. Tegenwoordig staat het leeg.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Na de projectgegevens wordt in hoofdstuk drie de omgeving van het pand besproken. Deze is vaak bepalend voor de wordingsgeschiedenis en het uiterlijk van een pand. In het vierde hoofdstuk volgt de bouwgeschiedenis van het pand. In het vijfde hoofdstuk worden het exterieur en het interieur van het pand beschreven en met foto's ondersteund. De materialisering van het pand, de unieke kenmerken en de zichtbare bouwsporen worden per onderdeel genoemd en waar mogelijk gedateerd. In hoofdstuk zes volgt ten slotte de waardestelling waarin de verschillende onderdelen van het pand worden gewaardeerd.

Uitvoering

Bureau Helsdingen is een adviesbureau voor monumenten en bouwhistorie. Zij voert dit onderzoek uit in de vorm van een bouwhistorische verkenning met waardenstelling. Dit is de gebruikelijke vorm van bouwhistorisch onderzoek naar een object, waarbij geen destructief onderzoek wordt gedaan. De opbouw en de reikwijdte van bouwhistorische rapporten zijn beschreven in de brochure 'Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek'.¹

¹ *Richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek*, gezamenlijke uitgave van o.a. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Stichting Bouwhistorie en de Rijksgebouwendienst (Den Haag, 2009). Te raadplegen via: <http://cultureelerfgoed.nl/publicaties/richtlijnen-bouwhistorisch-onderzoek>.

2 PROJECTGEGEVENS

Opdrachtgever : Gemeente Midden-Delfland
Anna van Raesfeltstraat 37
2636 HX Schipluiden

Eigenaar : Idem

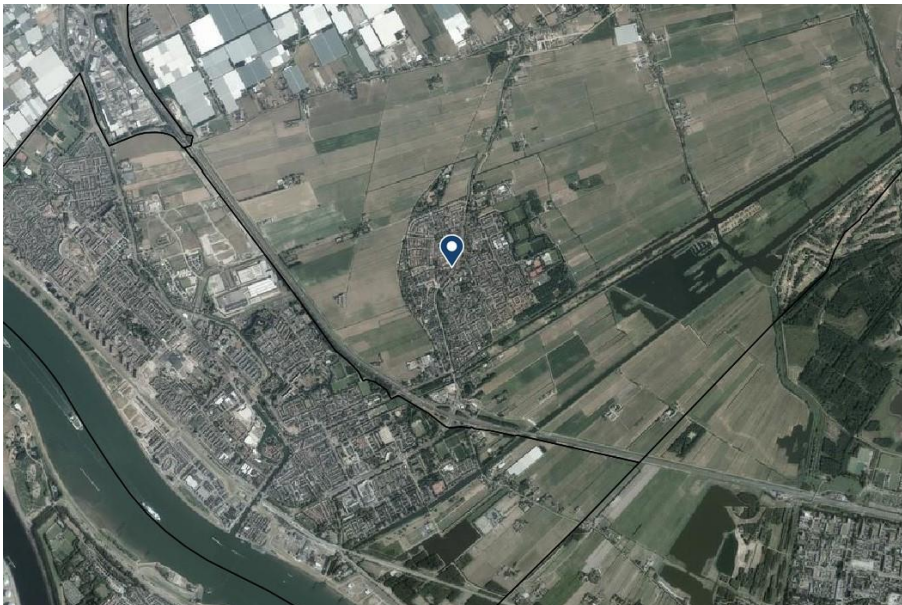
Objectgegevens

Adres : 's-Herenstraat 15
3155 SH Maasland
Gemeente : Midden Delfland
Kadastraal adres : Maasland H 3968
Ligging : In het centrum van Maasland, binnen het beschermde dorpsgezicht
Status : Rijksmonument (26568)
Oorspronkelijke bestemming : Woonhuis
Huidige bestemming : Leegstaand
Bouwjaar : Eerste helft zeventiende eeuw, met bouwfases in 1717 en ca. 1880 – 1900
Bouwstijl : Invloeden van manierisme en Lodewijk XIV-stijl

Redengevende beschrijving 's-Herenstraat 15 in het monumentenregister van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:

“Pandje (XVIII ?) met lijstgevel, waarvan de zijkanten zijn afgeschuind. Geprofileerde hoekdekplaten met siervazen en geprofileerde waterlijst boven de begane-grond. Schilddak. Links naast dit pand in een modern muurtje drie fragmenten van een poortje met de lekkers M.K., een wapen en: anno 1717.”

Actuele kaartgegevens/ situering

Topografische ligging van het pand in het centrum van Maasland (ZH).

Foto: www.rce.webgispublisber.nl

Detail van de bovenstaande kaart met 's-Herenstraat 15 (blauwe pijl) met ten noorden daarvan het raadhuis.

Afbeelding: www.rce.webgispublisher.nl

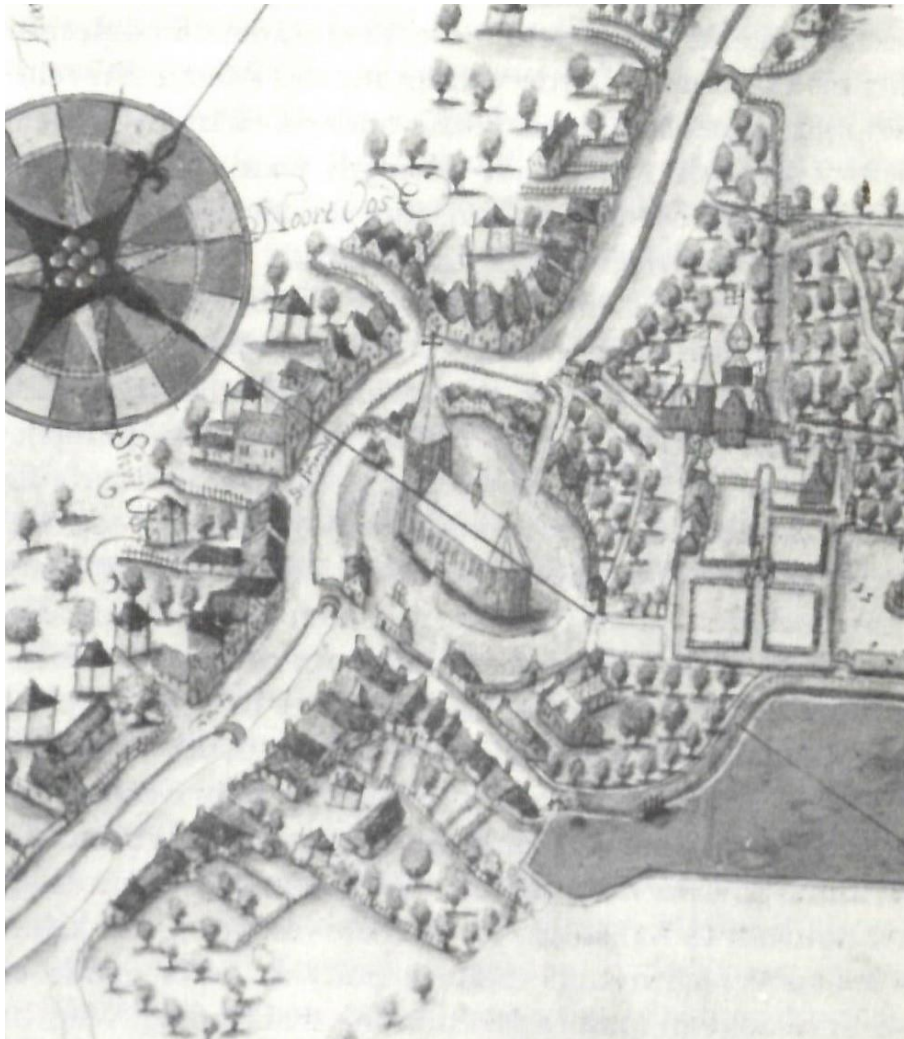
Het kadastrale perceel van 's-Herenstraat 15.

Afbeelding: www.rce.webgispublisher.nl

3 OMGEVINGSGESCHIEDENIS

3.1 Maasland

Huize Barendrecht is gelegen in het dorp Maasland in de huidige gemeente Midden-Delfland in Zuid-Holland. De grond in het gebied bestaat uit een veenpakket dat bekend staat als het Hollandveen. Vanaf de tiende eeuw werd dit land ontgonnen nadat het gebied bekend als 'Masaland' in 985 door keizer Otto III aan de West-Friese graaf Dirk II werd geschonken. Onderdeel van de schenking was het recht om het land te ontginnen. De ontginningen vonden plaats door vanaf de Maasoever in het zuiden sloten in noordoostelijke richting te graven. Zo ontstonden kavels van 5 tot 6 km lengte. De bevolking van Masaland leefde in eerste instantie aan de Maasoever, maar bij overstromingen in de twaalfde eeuw werden het dorp en de kerk verwoest. Het dorp werd vervolgens naar het noorden verplaatst, naar de huidige locatie. Het kwam op de grens te liggen van de huidige Commandeurspolder (oost) en de Dijkpolder (west). De Dijkpolder is vernoemd naar de Maasdijk, die na de overstromingen in de twaalfde eeuw werd aangelegd om het land te beschermen. De Commandeurspolder is vernoemd naar de commanderij van de Duitse Orde. Deze orde was vanaf de dertiende eeuw de belangrijkste grootgrondbezitter in Maasland en beheerde haar gebieden vanuit een commanderij naast de kerk van Maasland.² Dwars door het dorp stroomde van noord naar zuid de Zuidgaag, de poldergrens tussen de Dijkpolder en de Commandeurspolder.

1 Maasland op de kaart van Jan Jansz. Potter uit 1570. In het centrum van het dorp, ten oosten van de Zuidgaag, staat de Oude Kerk waarvan de oudste delen rond 1400 zijn gebouwd. Aan weerszijden van de Zuidgaag, is bebouwing te zien waaronder ook veel boerderijen. Akkerbouw en veeteelt waren de belangrijkste bestaansmiddelen van het dorp, maar een derde van het inwoners van Maasland hield zich bezig met visserij en transport.³

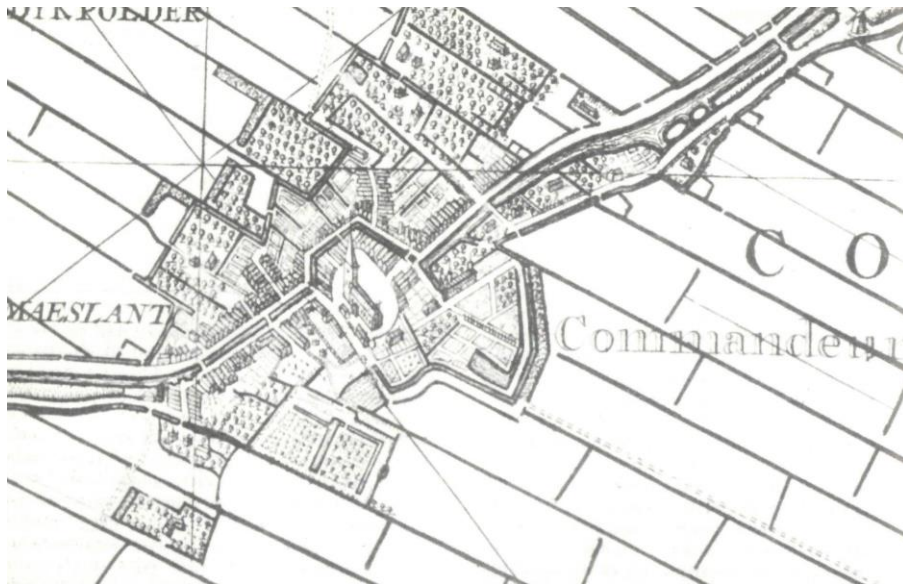
Afbeelding: D.J. Noordam, Leven in Maasland. Een hoogontwikkelde plattelandssamenleving in de achttiende en het begin van de negentiende eeuw (Hilversum, 1986) p.31.

² Epko Bult, Henk Groenendaal, Jacques Moerman, Pia van Oord en Frits van Ooststroom, *Historie en landschap van de Dijkpolder, de Commandeurspolder en de Duijpolder* (Schippluiden, 2011) pp. 17-18.

³ Bult e.a., *Historie en landschap van de Dijkpolder*.

In 1574 werd Maasland zwaar getroffen door krijgsgeweld van de Nederlandse Opstand. Op bevel van Willem van Oranje werden de dijken doorgestoken in de hoop de Spanjaarden te verdrijven die Leiden op dat moment belegerden. Maasland en de landbouwgronden om het dorp kwamen onder water te staan en de watergeuzen plunderden het dorp. De herbouw van het dorp begon omstreeks 1600.⁴

Maasland bleef in de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw een overwegend agrarisch dorp. In 1730 werkte ca. 60% van de beroepsbevolking op een boerderij, een eendenkooi of een tuinderij. De overige beroepen die in Maasland voorkwamen hielden o.a. verband met de bouwnijverheid (timmerman, metselaar, rietdekker, glazenmaker), de nijverheid (kleermaker, schoenmaker), voedselvoorziening (broodbakker of korenmolenaar) en ijzerbewerking (smid, kuiper). Ook had het dorp een eigen school met onderwijzer.⁵

2 Maasland op de kaart van Kruikius ('Cruquius') van het hoogheemraadschap van Delfland (1712). De bebouwing in Maasland is schematisch weergegeven. Aan weerszijden van de Zuidgaag is sprake van bebouwing.

Afbeelding: D.J. Noordam, *Leven in Maasland. Een hoogontwikkelde plattelandssamenleving in de achttiende en het begin van de negentiende eeuw* (Hilversum, 1986) p.150.

Rond 1740 telde Maasland zo'n 1400 inwoners, in 1888 waren dat er iets minder dan 2600. Ten tijde van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werd Maasland bestuurd door een ambachtsbestuur met een schout en schepenen. In 1825 kreeg Maasland haar eerste burgemeester: de titel van de toenmalige schout Coenraad van Vrijberghe de Coningh werd dat jaar veranderd in burgemeester. De gemeenteraadsvergaderingen vonden plaats in dorpsherberg De Pynas (tegenwoordig 's-Herenstraat 20-21). In 1873 werd besloten tot de bouw van een gemeentehuis aan de 's-Herenstraat. Deze werd in 1874 geopend (afb. 4).⁶

3 De 's-Herenstraat aan de westzijde van de Zuidgaag rond 1905, gezien richting de Oude Kerk. Het voormalig rechthuis en logement 'De Pynas' is herkenbaar aan het uithangbord. Hier was in 1905 een melkhandel-café gevestigd, waar dagelijks melk per schuit werd gebracht.

Bron: Maasland in oude Ansichten (Zaltbommel, 1971); afbeelding: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Maasland_\(Zuid-Holland\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Maasland_(Zuid-Holland))

⁴ Bult e.a., *Historie en landschap van de Dijkpolder*, <http://cultuur.middendelfland.net/maasland/maasland.htm>

⁵ D.J. Noordam, *Leven in Maasland* (Hilversum, 1986) pp. 44-45.

⁶ Henk Groenendaal, Jacques Moerman, Trudy Werner-Berkhout, *Twee gezichten van... Midden-Delfland* (Maasland, 2012) p.68.

- 4 *Het nieuwe, neogotische gemeentehuis van Maasland werd in 1874 geopend. Het pand was gesitueerd aan de 's-Herenstraat. Links op de foto Huize Barendregt. Het gemeentehuis had in het souterrain een woning voor de veldwachter en op de bel-etage rechts de kamer van de burgemeester voor het dagelijks bestuur.*

Afbeelding: Henk Groenendaal, Jacques Moerman, Trudy Werner-Berkhout, Twee gezichten van... Midden-Delfland (Maasland, 2012) p.68.

- 5 *Maasland op een luchtfoto uit 1940. Herkenbaar is de Oude Kerk en de Zuidgaag die hier met een boog omheen stroomt. De omgeving direct om Maasland is agrarisch. Met een rode pijl is de locatie van Huize Barendregt aangegeven, aan de zuidzijde van het dorp.*

*Afbeelding:
<https://library.wur.nl/WebQuery/geoportal/raf>*

Na de Tweede Wereldoorlog verloor Maasland haar agrarische karakter door de bouw van nieuwbouwwijken rondom het centrum. Vandaag de dag wonen er ca. 6630 mensen in Maasland.

3.2 Cultuurhistorisch kader

Archeologie

Huize Barendregt is gebouwd op een oude zeeafzetting met veen. Tot drie meter onder het maaiveld is de archeologische waarde hoog. De zeeafzetting die zich dieper dan drie meter onder het maaiveld bevindt, heeft geen of een lage archeologische waarde. Huize Barendregt ligt binnen een archeologisch waardevolle zone.⁷

⁷ http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas, geraadpleegd op 30-10-2019.

Landschappelijk

Huize Barendregt is gelegen aan de Zuidgaag, een gave poldergrens tussen de Dijkpolder en de Commandeurspolder van hoge waarde. De Zuidgaag was ook een hoofdafwatering in gave staat van zeer hoge waarde.⁸

Nederzetting / monumentaal

Huize Barendregt is gelegen aan een polderlint van voor 1850. Huize Barendregt is een rijksmonument en is gelegen binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht van Maasland.⁹

⁸ http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas, geraadpleegd op 30-10-2019.

⁹ http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas, geraadpleegd op 30-10-2019.

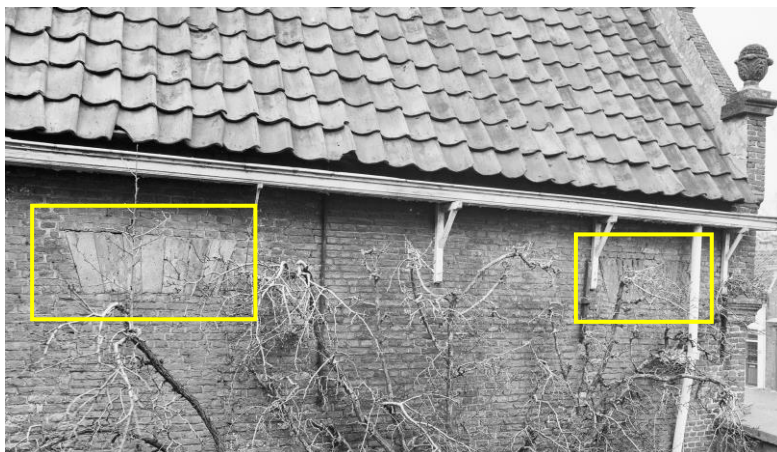
4 BOUWGESCHIEDENIS

Bouwfase eerste helft zeventiende eeuw

Na de grote schade aan Maasland door oorlogsgeweld tijdens de Opstand kwam de herbouw en de opbloei van het dorp omstreeks 1600 op gang.¹⁰ Huize Barendrecht is na deze periode, in de eerste helft van de zeventiende eeuw, gebouwd. Het betrof een rechthoekig huis gemetseld in gele IJsselsteen in kruisverband. Het huis had een blinde rechter zijgevel waar het tegen een buurpand stond. Tussen beide panden was een osendrop. In de overige gevels waren diverse gevelopeningen. In de huidige linker zijgevel zijn bouwsporen van drie vensteropeningen uit de zeventiende eeuw zichtbaar, bestaande uit gemetselde strekken in rode steen met natuurstenen aanzet- en sluitstenen (afb. 1). Deze vormgeving duidt op invloeden van manierisme, wat overeenkomt met de bouwtijd van het pand. In de zijgevels van het pand zijn ranke, zeventiende-eeuwse muurankers toegepast en in de achtergevel enkele sierlijke muurankers die kunnen gedateerd worden op de eerste helft van de zeventiende eeuw.

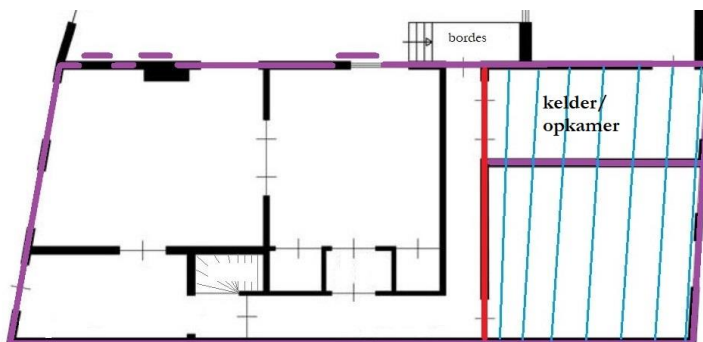
De oorspronkelijke voorgevel van Huize Barendrecht was zeer waarschijnlijk een houten voorgevel met een houten onderpui. Bij dit type voorgevel werd de gevel van de verdieping aangebracht op de uitkragende houten balken van de verdiepingsvloer. Dit leidde tot een gevel die uitkraagde op de verdieping. Hoewel de huidige voorgevel dateert van na de bouwtijd, is de uitkraging nog zichtbaar in het huidige metselwerk.

In het huis was een brandmuur aangebracht waartegen zeer waarschijnlijk schouwen stonden. In het achterste deel van het huis, achter de brandmuur, is een enkelvoudige balklaag uit de bouwtijd in het zicht. Het voorste deel van het huis had vermoedelijk eenzelfde balklaag. Hier is tegenwoordig echter een verlaagd houten plafond, waardoor een eventuele balklaag niet zichtbaar is. Aan de achterzijde van de brandmuur had het huis mogelijk reeds vanaf de bouwtijd een kleine kelder met opkamer.

- 1 Twee bouwsporen van gevelopeningen uit de bouwtijd in de linker zijgevel van Huize Barendrecht (gele kaders). Het betreft twee gemetselde strekken van dichtgezette vensters. De linker strek op de foto is opgebouwd uit natuursteen, de rechter strek is gemetseld in rode steen. De rode steen steekt af tegen het gele metselwerk van de gevel en valt zo extra op. De strek heeft natuurstenen aanzet- en sluitstenen.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

- 2 Schematische weergave van de plattegrond tijdens de eerste bouwfase voor zover bekend. De voorgevel is links. In de linker zijgevel zijn de drie vensters aangegeven waarvan de positie bekend is. De rechter zijgevel was blind. Van de voor- en achtergevel is niet bekend waar de vensteropeningen waren. Met rood is de brandmuur aangegeven, met blauw de enkelvoudige balklaag in het achterste deel van het huis. Hier was mogelijk al vanaf de bouwtijd een kleine kelder met opkamer.

Tekening: Bureau Helsdingen op onderlegger Reliplan

¹⁰ https://www.middendelfland.nl/over-midden-delfland/geschiedenis-midden-delfland_42848/item/maasland_1199.html

Bouwfase 1717

In de vroege achttiende eeuw heeft Huize Barendregt een belangrijke verbouwing ondergaan die in grote mate het huidige aanzicht van Huize Barendregt bepaalt. De verbouwing werd uitgevoerd in opdracht van Michiel Knol (14-1-1680 – 24-10-1727), een chirurgijn en in 1711 schout van Maasland.¹¹ In Delfland waren in de loop van de achttiende eeuw enkele interlokale ‘dynastieën’ ontstaan van families waarvan de leden hetzelfde beroep uitoefenden. Eén van deze families van de chirurgijnsfamilie Knol, waarvan Michiel in Maasland woonde.¹² In een tuinpoort naast Huize Barendregt is een boog met hergebruikte natuurstenen aanzet- en sluitstenen waaruit het jaar van de verbouwing en de naam van de opdrachtgever zijn af te leiden (afb. 3). Op de sluitsteen staat het familiewapen van de familie Knol (drie knollen) en de initialen ‘M’ en ‘K’ van Michiel Knol. Op de aanzetstenen staat de tekst ‘ANNO’ (linkerzijde) en ‘1717’ (rechterzijde). De tuinmuur en de poort dateren uit de late negentiende eeuw, de stenen zijn hergebruikt van een oudere poort die zeer waarschijnlijk ook naast het huis stond.

3 De boog van de tuinpoort met de hergebruikte natuurstenen aanzet- en sluitstenen uit 1717. In het midden het familiewapen van de familie Knol met daaronder de initialen ‘M’ en ‘K’.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

Bij de verbouwing in 1717 is de oude voorgevel van het huis vervangen voor de huidige voorgevel. De voorgevel is gemetseld in gele IJsselstenen met een hoekoplossing van klezoren in de koppenlaag en op de hoeken voorzien van natuurstenen kraagstenen met daarop siervazen. De hoekoplossing met klezoren duidt op een datering van de gevel van vóór ca. 1740 (daarna werd deze hoekoplossing niet meer toegepast in Holland) wat overeenkomt met de bouwfase van 1717. De uitkraging van de oude voorgevel is zichtbaar gebleven in de gemetselde voorgevel uit 1717. De vensterindeling van de gevel in 1717 is niet duidelijk. Naast het huidige bovenlicht van de voordeur is een hoekoplossing zichtbaar met klezoren waar een vensteropening is geweest, maar verder is het metselwerk ingeboet en zijn er geen sporen van oude vensteropeningen zichtbaar.

Samen met de voorgevel is vermoedelijk ook de kap in de bouwfase van 1717 volledig vernieuwd. Het betreft een grenenhouten kap met etagejukspanten met dekbalken. De jukbenen van het tweede juk betreffen grenen krommers. Dit is opvallend want krommers zijn in principe van eikenhout, dat van nature krom kan groeien. De grenen ‘krommers’ zijn bewust krom gezaagd en dateren uit de overgangperiode van eiken naar grenen kappen. De krommers in de huidige kap zijn hergebruikt (zie ook ‘Beschrijving interieur’) en zijn mogelijk afkomstig van de vorige kap van Huize Barendregt. Dit komt overeen met de overgangperiode van eiken- naar grenenhout in de zeventiende eeuw.

In het interieur dateren enkele onderdelen uit de bouwfase van 1717. Achter de voorgevel is een rechthoekige hal met in een boog naar de achterliggende gang een sluitsteen met een figuratief mannenhoofd. Boven de boog is een oeil-de-boeuf versierd met puti en guirlandes (afb. 4). In de kap bevinden zich in de brandmuur twee eikenhouten deuren onder een spiegelboog die ook duidt op een achttiende-eeuwse datering (afb. 5). Tegen de brandmuur heeft op de verdieping tot 1978 een houten bedstede gestaan, mogelijk dateerde deze ook uit de achttiende-eeuwse bouwfase (afb. 13).

¹¹ H.K. Nagtegaal (red.), *Kwartierstatenboek*. Uitgave van de Genealogische Vereniging Promotheus van de Technische Hogeschool Delft, deel III (Delft) p.49; H. Kits Nieuwenkamp, *Nederlandsche familiewapens* (Haarlem, 1936) p.49.

¹² D.J. Noordam, *Leven in Maasland. Een boogontwikkelde plattelandssamenleving in de achttiende eeuw en het begin van de negentiende eeuw* (Hilversum, 1986) p.200.

- 4 *De hal achter de huidige voordeur. In de hal is een doorgang onder een rondboog naar de achterliggende gang. Boven in de rondboog is een moorkop aangebracht. Boven de boog is een oeil-de-boeuf in de wand, aan de voorzijde versierd met puti en guirlandes.*

De hal is na 1717 voorzien van een gemarmerde lambrisering en een verlaagd houten plafond.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

- 5 *De brandmuur op de verdieping gezien vanaf de achterzijde richting het linker dakvlak. In de muur is een deurkozijn met spiegelboog. De deur is op het moment van het maken van de foto verwijderd. In de brandmuur waren twee dergelijke doorgangen gemaakt waarin eikenhouten deuren waren geplaatst. Naast de deur is een vierruits venster te zien.*

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

Bouwfase ca. 1800 (1838)

Enkele onderdelen in het gebouw dateren uit de periode rond 1800. In de achtergevel was op de verdieping een negenruits schuifvenster aangebracht. Dit type venster werd toegepast vanaf het einde van de achttiende eeuw tot het midden van de negentiende eeuw.

Op de zolder, achter de voorgevel, staan drie kastenwanden die qua vormgeving met strakke pilasters uit de periode rond 1800 lijken te dateren (afb. 6 en 7). In de deuren van de wanden zijn panelen aangebracht met ingezwenkte hoeken die duiden op een mogelijk oudere datering uit de achttiende eeuw. De huidige deuren zijn echter pas aangebracht in 1978 en het is niet duidelijk of de oude deuren er hetzelfde uitzagen. De wanden zijn zo opgesteld dat zij een rechthoekige kamer achter de twee vensters in de voorgevel vormen. Het lijkt niet waarschijnlijk dat men de wanden van oorsprong voor de verdieping heeft gemaakt, daarvoor zijn de

wanden te rijk uitgevoerd. Het is mogelijk dat de wanden oorspronkelijk voor een andere ruimte zijn gemaakt (wellicht de begane grond van Huize Barendrecht) en bij hergebruik op de verdieping zijn geplaatst.

- 6 De kastenwand achter de voorgevel op de verdieping, gezien naar het rechter dakvlak. De wand is voorzien van vier pilasters die de wand in drie delen verdelen, beëindigd met een kroonlijst. In het midden een gedrukte ellipsboog met aan weerszijden twee pilasters. Het is niet waarschijnlijk dat deze wanden van oorsprong voor de verdieping zijn gemaakt. Daarvoor zijn zij te rijk uitgevoerd voor een ruimte die onverwarmd was en waar geen mensen werden ontvangen.

Afbeelding: Beeldbank RCE G.J. Dukker 1976

- 7 De wand gezien richting het linker dakvlak. Ook hier is de wand in drieën gedeeld door vier pilasters. De middelste ruimte is een kast voorzien van planken. De wand tegen de voorgevel was behangen, zoals belemmaal links zichtbaar is op de foto.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

Op een dekbalk boven de kamer met de kastenwanden is de tekst 'F. T. 1838'. Mogelijk is het jaartal verbonden aan een bouwphase op de verdieping van het huis (het schuifvenster in de achtergevel, de kamer met kastenwanden). Het kan ook zijn dat het hier om de initialen van een bewoner gaat. De 'T' zou kunnen staan voor Truyens: op de kadastrale minuut van 1811-1832 was Jean Leonard Truyens en consorten eigenaar van het huis.

Op de kadastrale minuut van 1811-1832 is een rechthoekig huis aan de Herenstraat te zien met een smalle, dwarse uitbouw aan de achterzijde, vermoedelijk een schuur (afb. 8). Ten zuiden van het pand is een

tuin aan de Herenstraat die breder is dan de huidige tuin. Aan de noordzijde grenst Huize Barendregt aan een buurpand met tussen beide panden een osendrop: een strook tussen twee huizen in om het hemelwater van het dak door af te voeren. De osendrop is niet ingetekend (dit werd niet door iedere tekenaar van de kaarten gedaan) maar de rechter zijgevel van Huize Barendregt is altijd een gevel in het zicht geweest en geen gemene muur die werd gedeeld met het buurpand. Achter het huis, grenzend aan de schuur, lag een boomgaard met daarachter een bos voor hakhout in eigendom van Jean Truyens.

8 De kadastrale minuut 1811-1832. Jean Leonard Truyens en consorten, koopman uit Maasland, is eigenaar van het huis:

216: boomgaard (groen)

216 bis: bos en hakhout (groen)

217: huis en erf (oranje)

Het buurhuis aan de noordzijde (nr. 215) is eigendom van Johannes Planken, een wagenmaker. Het buurhuis aan de zuidzijde (nr. 218) is eigendom van Pieter de Brabander, hovenier.

Afbeelding: Beeldbank RCE, minuutplan Maasland, sectie C, blad 03

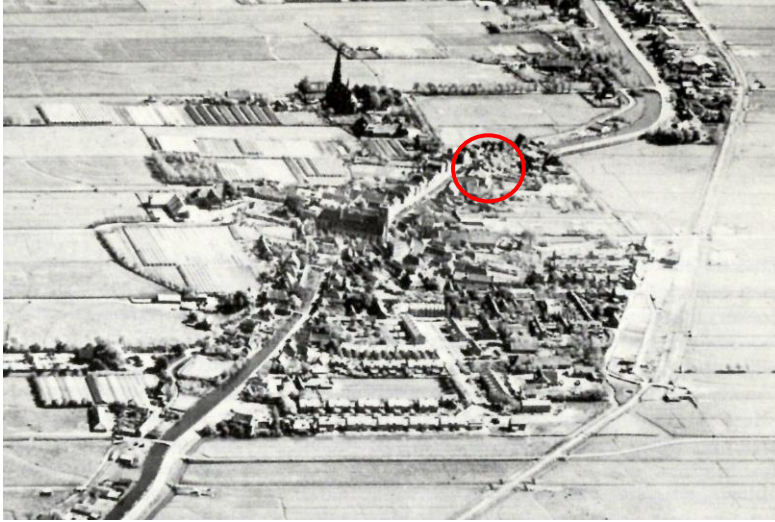
Bouwfase eind negentiende eeuw (ca. 1880 – 1900)

Een bouwfase uit de late negentiende eeuw heeft voor een belangrijk deel het huidige uiterlijk van Huize Barendregt bepaald. In de voor-, achter- en linker zijgevel zijn zesruits schuifvensters aangebracht, voorzien van luiken. Het metselwerk in de voorgevel is zorgvuldig ingeboet bij het plaatsen van de vensters. Ook is in het voorste dakvlak een kleine dakkapel geplaatst met een vierruits venster.

In het interieur werd in de laat negentiende-eeuwse fase een rijke woonomgeving op de begane grond aangebracht, aan de voorzijde van de brandmuur. Hier werd onder de enkelvoudige balklaag een verlaagd, houten plafond aangebracht (afb. 14). In de twee linker traveeën achter de voordeur werden kamers en suite aangebracht, van elkaar gescheiden door houten dubbele deuren. In de achterste kamer en suite werd een bedstedewand aangebracht. Het houten plafond werd zowel in de hal als de voorste en achterste kamer en suite voorzien van een geschilderde perklijst met gesjabloneerde hoek- en middenornamenten. De ornamenten in de voorste kamer en suite waren het rijkst uitgevoerd, die in de hal het eenvoudigst. De verschillende ruimtes op de begane grond werden voorzien van houten paneeldeuren. In de achterste kamer en suite stond tegen de brandmuur een schouw.

Terwijl de voorzijde van de begane grond rijk werd uitgevoerd, komt uit historische foto's en bouwsporen het beeld naar voren dat de ruimtes achter de brandmuur werkruimtes waren. Dit deel van het huis grensde bovendien aan het land aan de achterzijde van het huis dat op dat moment nog onbebouwd was. Achter de brandmuur was aan de noordzijde een brede ruimte met een forse schouw tegen de brandmuur, dit was vermoedelijk de keuken (afb. 15). Aan de zuidzijde was een smalle kelder met opkamer, die verbonden was met een eenlaagse schuur naast het huis, voorzien van een pomp en een droogrek. Tijdens de laat negentiende-eeuwse bouwfase waren in de linker zijgevel ter hoogte van de kap twee houten luiken aangebracht. Vanuit de tuin, die grensde aan de schuur, konden zo goederen opgeslagen worden op de zolder.

Ter afscheiding van de tuin naast Huize Barendregt met de straat werd een tuinmuur gemetseld. In een poort naar de tuin werden aanzet- en sluitstenen van een oudere poort hergebruikt (afb. 3).

- 9 Een luchtfoto van Maasland uit 1953, gezien richting het zuiden. Huize Barendrecht ligt ter plaatse van de rode cirkel. Tot ver in de twintigste eeuw was het land achter Maasland onbebouwd. Het lijkt erop dat de voorzijde van Huize Barendrecht eind negentiende eeuw gericht was op het dorpsleven met rijke vertrekken waar mensen konden worden ontvangen, terwijl de achterzijde gericht was op het land achter de boerderij en haast agrarisch was ingericht.

Afbeelding: Noordam, *Leven in Maasland* p.10.

- 10 De voorgevel van Huize Barendrecht in 1910 met het laat negentiende-eeuwse voorkomen. In de voorgevel zijn zesruits schuifvensters met luiken geplaatst, op de verdieping zijn twee H-vensters te zien. Het type zesruits schuifvenster met smalle middenroede werd in de periode 1860 – 1900 toegepast.¹³ Het voorste deel van de blinde rechter zijgevel is wit geschilderd.

Afbeelding: Twee gezichten van... Midden-Delfland, p.68.

- 11 De achtergevel van Huize Barendrecht in 1976. De zesruits schuifvensters op de begane grond zijn dichtgezet, de openingen dateren uit de bouwfase eind negentiende eeuw. Ter plaatse van de opkamer aan de rechter zijde is een iets kleiner venster in de gevel geplaatst (gele pijl). Op de verdieping was één schuifvenster. Rechts naast het huis de eenlaagse schuur. Vanaf de achterzijde was de schuur bereikbaar via een houten deur in de achtergevel (blauwe pijl). De gevel is gepleisterd.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

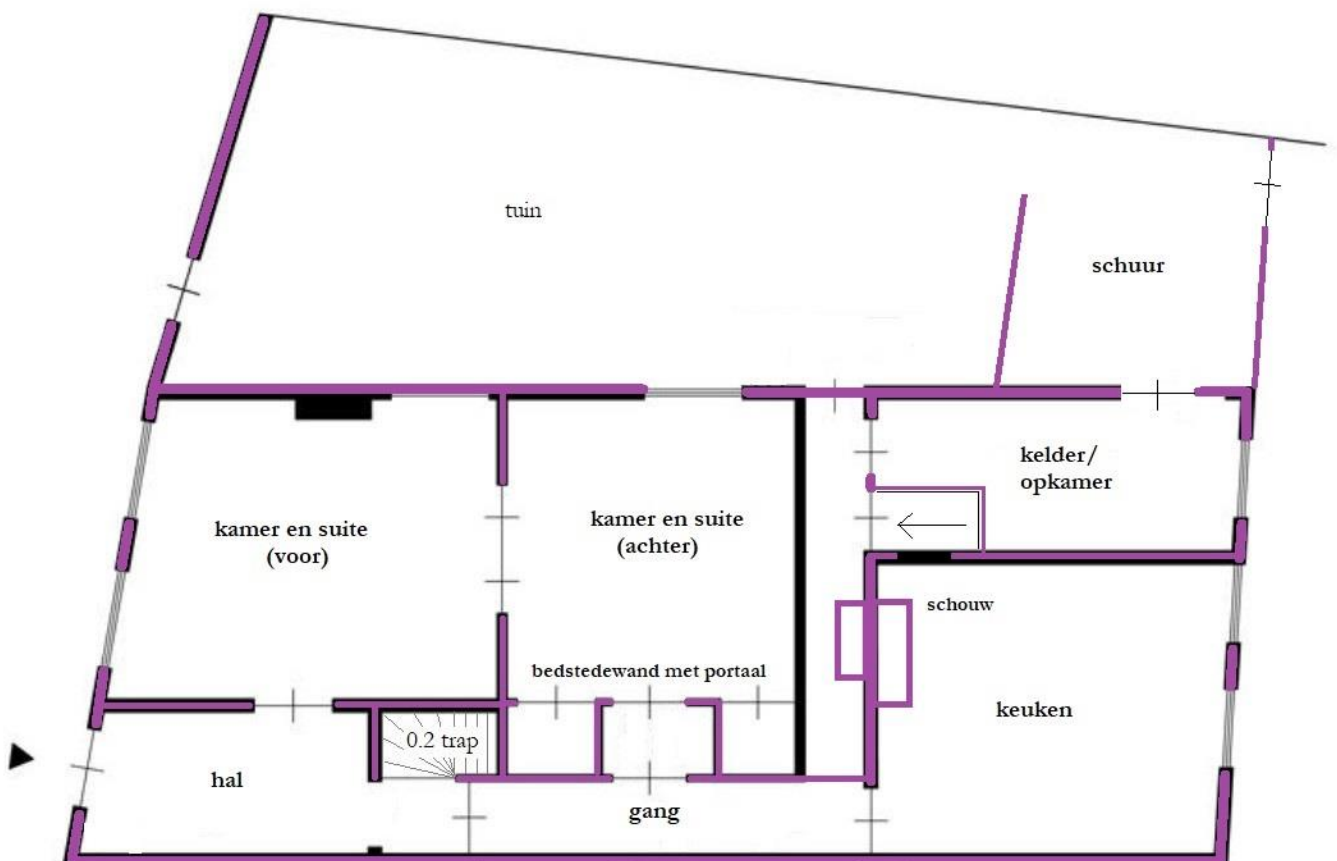
¹³ *Kleur op boerderijen*, p.49.

12 De schuur gezien vanaf de tuin naast Huize Barendrecht (rechts op de foto de linker zijgevel). De schuur was toegankelijk vanuit de tuin en was voorzien van een overkapping met een schulpte daklijst. Tegen de gevel van de schuur is een gietijzeren pomp te zien, tegen de zijgevel van het huis een houten rek waaraan gerei kon worden gehangen. Daaronder is een keldervenster zichtbaar (pijl onder, lastig zichtbaar door de begroeiing in de tuin). Rechts bovenin is een hoekje van één van de twee zolderluiken zichtbaar (pijl boven). Vanuit het schuurtje was de opkamer van het huis bereikbaar, die weer in verbinding stond met de keuken. Tegen de zijgevel van het huis een gemetseld rookkanaal.

In de zijgevel van Huize Barendrecht is een achthoekig venster zichtbaar die uit een latere bouw-fase dateert.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

13. Plattegrond van de begane grond eind negentiende eeuw, de voorgevel is links. Achter de voorgevel is de hal met daarachter een gang, tegen de linker zijgevel is een kamer en suite. De achterste kamer liep door tot aan de brandmuur. In de bouw-fase eind negentiende eeuw is een trap naar de verdieping aangebracht vanuit de gang. Achter de brandmuur waren een keuken met schouw en de kelder met opkamer die in verbinding stond met de schuur naast het huis. Tekening: Bureau Helsdingen op onderlegger Reliplan.

- 14 De voorkamer gezien richting de linker zijgevel. De ruimte is voorzien van een houten verlaagd plafond met gesjabloneerde ornamenten. Dit wijst op een datering eind negentiende eeuw. De wand is bespannen met jute betengeling en is voorzien van behang.

Tegen de zijgevel een schoorsteenmantel. Zowel de schoorsteenmantel als het bovenliggende rookkanaal en de schoorsteen dateren uit de negentiende eeuw.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

- 15 De vermoedelijk achttiende-eeuwse bedstede op de verdieping, tegen de achterzijde van de brandmuur aan. Rechts naast de bedstede is het schuin aflopende rookkanaal zichtbaar van een schouw die op de begane grond tegen de brandmuur aan stond (zwarte pijl). Dit was de schouw van de ondergelegen keuken.

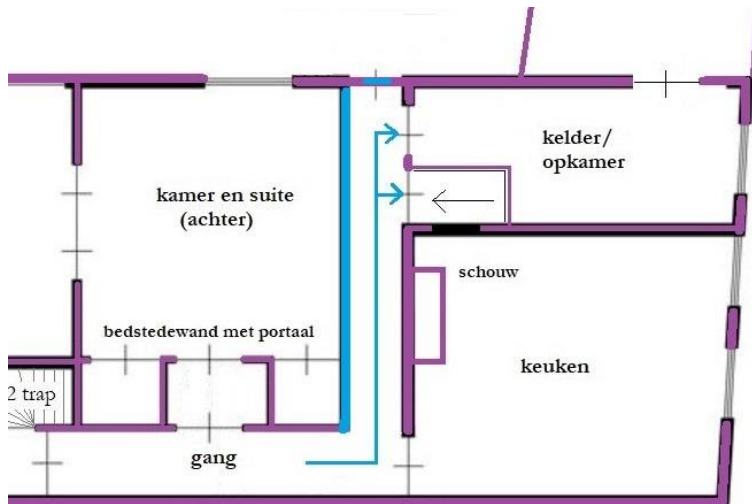
Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

Bouwfase 1930 – 1940

In 1933 werd het huis bewoond door de burgemeester van Maasland, H.L. du Boeuff, burgemeester van 1931 tot 1950.¹⁴ In de periode 1930 – 1940 is de achterste kamer en suite verkort om een dwarsgang te realiseren (afb. 16), waarschijnlijk in opdracht van Du Boeuff. De nieuwe gang sloot aan op de bestaande gang en was vermoedelijk aangebracht om de achterste kamer en suite af te schermen van de toegangen tot de opkamer en de kelder. Aan het begin van de gang werd een boog aangebracht, ondersteund door twee pilasters met kapitelen met art déco invloeden. Aan het einde van de gang werd in de linker zijgevel een achthoekig venster aangebracht voor extra lichttoetreding in de nieuwe gang (afb. 12 en 17). De gang werd voorzien van een lambri-

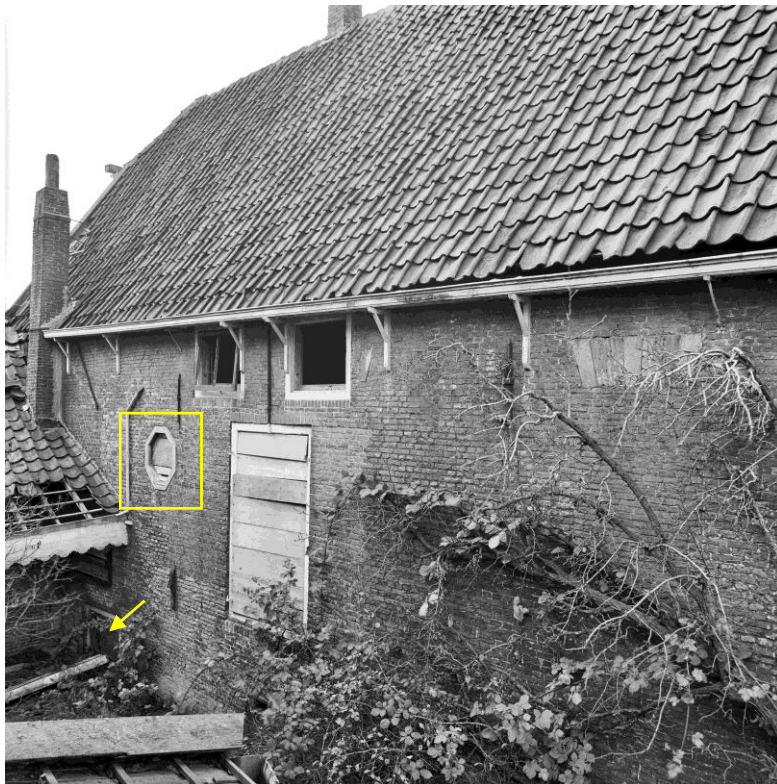
¹⁴ Kits Nieuwenkamp, *Nederlandsche familiewapens*, p.49; https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_burgemeesters_van_Maasland

sering met tegels. Het verlaagde houten plafond van de achterkamer, voorzien van sjabloneringen op de hoeken, werd overgeschilderd.

16 Detail van de plattegrond op p.16. Met blauw is de nieuwe achterwand van de achterste kamer en suite aangegeven. Door de plaatsing van deze wand was een nieuwe dwarsgang gecreëerd die aansloot op de bestaande gang. Via de nieuwe gang kon men de kelder en opkamer bereiken zonder dat men door de kamer en suite hoefde te komen.

Tekening: Bureau Helsdingen op onderlegger Reliplan.

17 De linker zijgevel in 1976. Aan het einde van de nieuwe dwarsgang werd in de periode 1920 – 1940 een rechthoekig venster in de linker zijgevel van Huize Barendrecht aangebracht. Dit venster zorgde voor lichttoetreding in de nieuwe gang. Schuin onder het nieuwe venster is in de zijgevel het keldervenster zichtbaar (gele pijl). Boven het dichtgezette venster in de zijgevel zijn de twee houten luiken die van buitenaf toegang bieden tot de zolder. Op het dakvlak is een schoorsteen zichtbaar ter plaatse van de brandmuur.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

Bouwfase 1978

Tot 1978 is het huis eigendom van de familie Barendrecht, waaraan het huis haar naam aan ontleent. In 1978 koopt de gemeente Maasland Huize Barendrecht ter uitbreiding van het stadhuis.¹⁵ Op foto's van de rijksdienst uit 1976 is te zien dat het huis op dat moment al enige tijd leeg staat en de vensters zijn dichtgespijkerd met houten planken. Ook in het interieur is sprake van achterstallig onderhoud (zie o.a. afb. 9, 10, 12, 14, 15, 17, 18).

¹⁵ Twee gezichten van... Midden-Delfland, p.69.

18 De voorgevel van Huize Barendrecht aan de 's-Herenstraat. Het huis staat al enige tijd leeg. De gevels op de verdieping zijn dichtgezet, het bovenlicht van de voordeur is gebroken.

Op de foto is te zien dat de roedenverdeling van de zesruits schuifvensters op de begane grond is verdwenen. Dit zijn nu twee H-vensters voorzien van houten rolluiken.

Rechts op de foto, iets teruggelegen van de weg, het raadshuis van Maasland.

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

Met de aankoop van Huize Barendrecht in 1978 werd het pand gerestaureerd. De gevels werden waar nodig opnieuw gevoegd, de gepleisterde achtergevel werd voorzien van schijnvoegen. De kozijnen in de gevels werden aangescherfd en de laat negentiende-eeuwse roedenverdeling werd teruggebracht. Deze restauratie is zorgvuldig uitgevoerd.

Behalve een restauratie werd met de bouwfase van 1978 tevens het gebouw aangepast tot kantoorruimte voor het gemeentehuis. Tussen het oude raadshuis en Huize Barendrecht werd een doorbraak gemaakt om de gebouwen te verbinden, zowel ter hoogte van de eerste bouwlaag als in de kap. De negentiende-eeuwse trap naar de verdieping werd dicht gezet, men kon enkel nog via het gemeentehuis de verdieping van het huis bereiken.

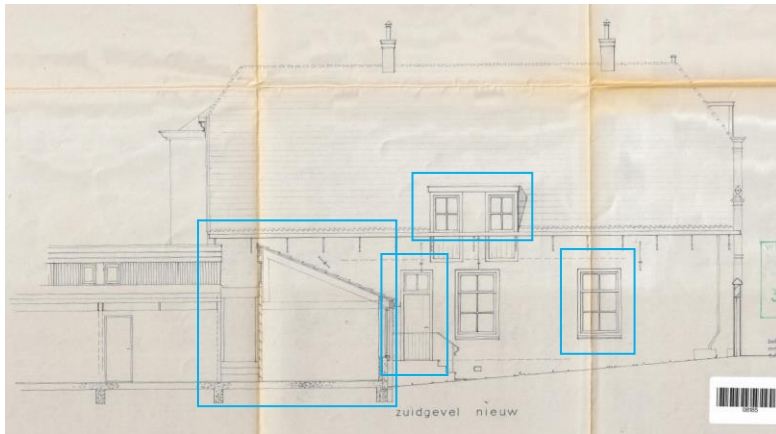
In de linker zijgevel werden een extra venster en deur aangebracht. Hiervoor moesten nieuwe openingen in de gevel worden uitgehakt. Het nieuwe venster in de zijgevel was een zesruits schuifvenster dat gelijk was vormgegeven aan de oudere vensters in de gevels van het huis. Op het linker dakvlak kwam een dakkapel.

De kelder met opkamer werd verwijderd, evenals de schouw tegen de brandmuur. De schuur naast het huis werd afgebroken, hier kwam een nieuwe aanbouw. De voormalige kelder werd een gang naar de nieuwe aanbouw. Op de verdieping werd de bedstede afgebroken en een achttiende-eeuws deurtje in brandmuur verplaatst.

19 De voorgevel van Huize Barendrecht in 1982, na de restauratie. Alle vensters in de voorgevel zijn gerestaureerd en de zesruits roedenverdeling is teruggebracht.

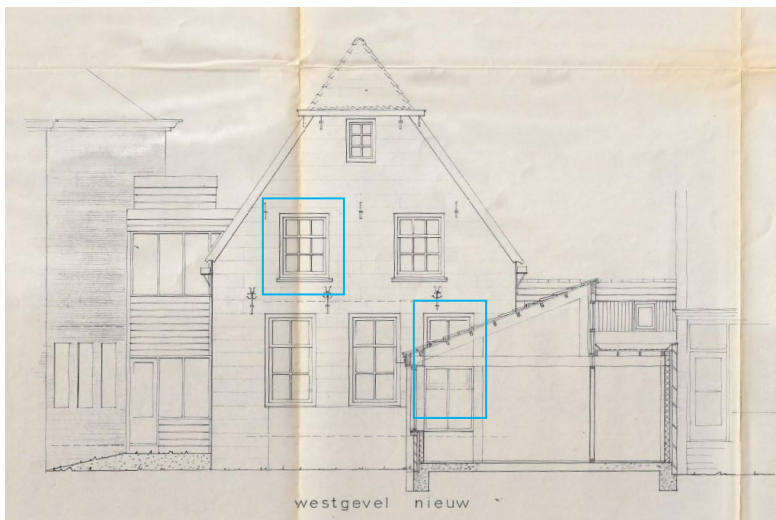
Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1982.

- 20 De ontwerptekening van de zuidgevel (linker zijgevel) uit 1977. De wijzigingen zijn aangegeven met blauwe kaders.

In de zijgevel is een zesruits schuifvenster toegevoegd. Waar eerder een achthoekig venster was, is een deur met bordes naar de tuin aangebracht. Tegen de zijgevel staat een nieuwe aanbouw ter vervanging van de oudere schuur. In het dakvlak is een brede dakkapel aangebracht. De vensters van de dakkapel lijken op het venster van de oudere dakkapel in het voorste dakvlak.

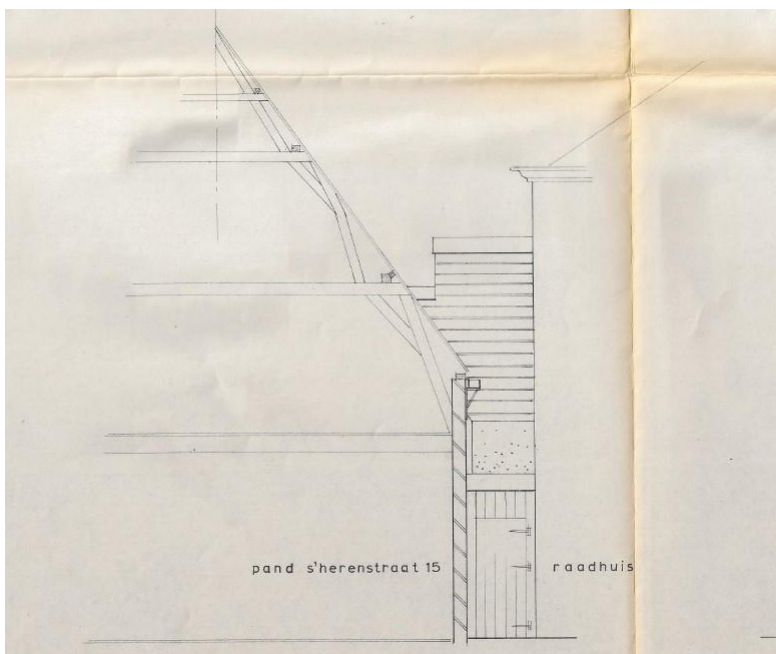
Tekening: archief gemeente Midden-Delfland

- 21 De ontwerptekening van de westgevel (achtergevel) uit 1977.

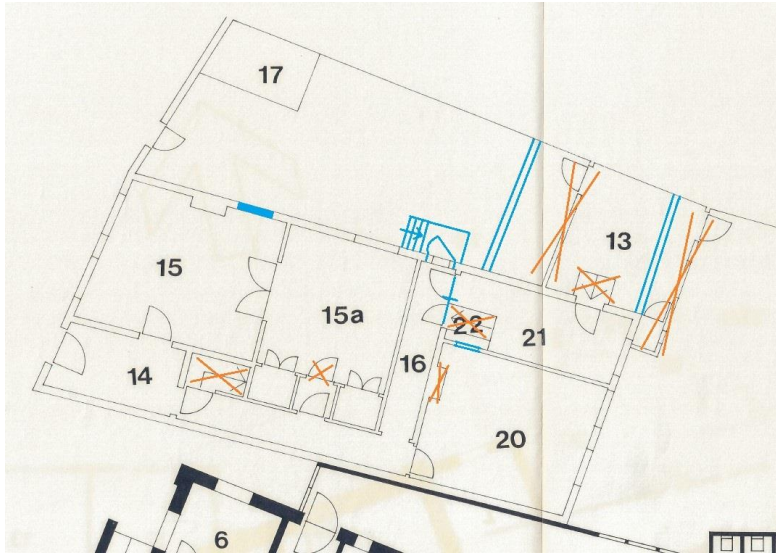
Op de verdieping is een tweede negenruits schuifvenster aangebracht. Dit venster is gelijk aan het al bestaande venster op de verdieping. Ter plaatse van de voormalige kelder is een nieuwe zesruits schuifvenster gekomen dat even groot is als de twee overige vensters op de begane grond.

Tekening: archief gemeente Midden-Delfland

- 22 Het verbindingsstuk tussen het raadhuis (rechts) en Huize Barendrecht (links), gezien vanaf de straatzijde op de ontwerptekening uit 1977. Zowel ter hoogte van de begane grond als de verdieping werd een doorbraak gemaakt in de zijgevel van Huize Barendrecht zodat beide gebouwen met elkaar werden verbonden.

Tekening: archief gemeente Midden-Delfland

23 De plattegrond van de begane grond voor de verbouwing. Met blauw zijn de nieuwe toevoegingen aangegeven, met oranje de onderdelen die zijn verwijderd of dichtgezet.

Tekening: archief gemeente Midden-Delfland

Bouwfase 2019

Tijdens het gebruik van Huize Barendrecht als gemeentehuis lijken er geen grote wijzigingen te hebben plaatsgevonden. Uitzondering is de voorgevel die roze-rood is geschilderd. Op 1 januari 2004 werd de gemeente Maasland samengevoegd met de gemeente Schipluiden tot de nieuwe gemeente Midden-Delfland. Het stadhuis van Maasland, en Huize Barendrecht, verloor daarmee haar functie.

Na een periode van leegstand gaat de gemeente Midden-Delfland zowel het oude raadhuis als Huize Barendrecht afstoten. In 2019 zijn de bijgebouwen achter het oude gemeentehuis gesloopt, evenals de verbinding tussen het voormalige raadhuis en Huize Barendrecht. De doorgangen in de rechter zijgevel en het dak zijn dichtgezet. De trap naar de verdieping is weer toegankelijk. In Huize Barendrecht is achter de voorgevel recent een meterkast aangebracht die geheel in stijl met de afwerking van de gang is aangebracht, waardoor hij nauwelijks opvalt.

5 BESCHRIJVING

5.1 Ligging

Huize Barendregt is gelegen aan de zuidzijde van het historische centrum van Maasland, ten westen van de Zuidgaag. De voorgevel van het pand ligt aan de 's-Herenstraat, in lijn met de rooilijn van de straat. Het bouwvolume staat niet exact haaks op de voorgevel. Aan de zuidzijde van het pand is een binnentuin, van de straat gescheiden door een gemetselde muur. Direct ten noorden van het pand ligt het voormalige raadhuis van Maasland, op enige afstand van de rooilijn, op de hoek met de Slot de Houvelaan. Op het moment van de opname van Huize Barendregt was het terrein direct achter het gebouw leeg na de sloop van enkele gebouwen die bij gemeentehuis van Maasland behoorden.

1 *Situering van Huize Barendregt aan de 's-Herenstraat in Maasland (links met de roze geschilderde gevel). Centraal op de foto de Zuidgaag met in het verlengde de Oude Kerk van Maasland.*

Boven het dakvlak van 's-Herenstraat 15 is het torentje van het voormalige raadhuis zichtbaar.

5.2 Exterieur

5.2.1 De bouwmassa

Het bouwvolume van Huize Barendregt heeft een rechthoekige plattegrond met één bouwlaag onder een kap. Het dak van het pand bestaat uit een zadeldak dat zowel aan de voor- als de achterzijde is afgewolft. Op het zuidelijk dakvlak is een brede dakkapel aangebracht. Tegen de linker zijgevel is, in lijn met de achtergevel, een vierkant, eenlaags bouwvolume onder een lessenaarsdak.

5.2.2 De gevels

De voor- en zijgevels van Huize Barendregt zijn gemetseld in IJsselsteen in kruisverband. Op de hoeken van de voorgevel zijn klezoren in de koppenlaag aangebracht als hoekoplossing. Ter hoogte van de kap zijn in de voorgevel vlechtingen toegepast in het metselwerk. De voor- en rechter zijgevel zijn voorzien van een grijs geschilderde, gecementeerde plint. De voorgevel en het voorste deel van de rechter zijgevel (tot aan de voorgevel van het raadhuis) zijn roze/rood geschilderd. De gemetselde achtergevel van Huize Barendregt is gepleisterd en voorzien van schijnvoegen.

De voorgevel (oost)

De voorgevel van Huize Barendregt aan de 's-Herenstraat is de meest rijk uitgevoerde gevel. De gevel bestaat uit drie traveeën met rechts de voordeur met bovenlicht en links twee zesruits schuifvensters. Het metselwerk van de begane grond en de verdieping wordt van elkaar gescheiden door een geprofileerde, houten waterlijst. Het metselwerk van de verdieping steekt hierbij ca. een kop uit voor het metselwerk van de begane grond (afb. 4). Op de verdieping zijn twee zesruits schuifvensters. De vensters ter hoogte van de verdieping zijn

kleiner dan de vensters van de begane grond en zijn geplaatst boven de penanten van de onderliggende vensters. In het metselwerk van de verdieping zijn vier muurankers ter hoogte van een verdiepingsvloer in de kap en twee muurankers ter plaatse van de muurplaten. Ter hoogte van de muurplaten kraagt het metselwerk iets uit en is in het metselwerk een geprofileerde, natuurstenen kraagsteen aangebracht (afb. 5). Boven de kraagsteen, waar de vlechtingen in het metselwerk beginnen, zijn op de hoek van de gevels aan weerszijden geprofileerde, natuurstenen hoekdekplaten aangebracht met daarboven twee natuurstenen siervazen (afb. 5). Het metselwerk van de voorgevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een houten hoofdgestel, bestaande uit een architraaf, een fries en een gekorniste kroonlijst.

De voordeur in de voorgevel bestaat uit een negentiende-eeuwse houten deur met een gietijzeren deurrooster, met daarboven een tweelichts bovenlicht, van elkaar gescheiden door een geprofileerd vast kalf. Het deurkozijn is voorzien van een duivejagerprofiel en is in elkaar gezet met pen- en gatverbindingen. Het deurkozijn is opvallend genoeg niet voorzien van neuten (een blokje van steen of hout aan de onderzijde van het kozijn dat voorkomt dat vocht vanaf de grond in het kozijn trekt). De deur heeft een natuurstenen onderdorpel. Het kozijn reikt aan de bovenzijde tot aan de waterlijst. Het bovenlicht met tussenstijl is aangebracht met de restauratie van 1978, op een foto uit 1978 is deze tussenstijl niet aanwezig (afb. 18 op p. 20).

De huidige voordeur bevindt zich niet origineel in de gevel. Aan de linkerzijde van de deur is sprake van een hoekoplossing met drieklezoren in de strekkenlaag. Dit is een andere hoekoplossing dan op de hoeken van de gevel, waar klezoren zijn toegepast. Het metselwerk met de drieklezoren lijkt echter te zijn ingeboet (afb. 6). Rechts van de voordeur, ter hoogte van het bovenlicht, zijn klezoren in de koppenlaag toegepast. Onder het bovenlicht is de hoekoplossing enigszins verrommeld met af en toe een klezoor, maar ook drieklezoren en koppen in de strekkenlaag op afstand van de hoek. Ook hier is sprake van ingeboet metselwerk. Dit betekent dat van oorsprong op deze plaats in de gevel wel een venster of deur heeft gezeten, langs de hoekoplossing met klezoren, maar dat bij het verwijderen van een oud venster en het plaatsen van de huidige deur het metselwerk deels is uitgebroken en vervolgens weer is ingeboet.

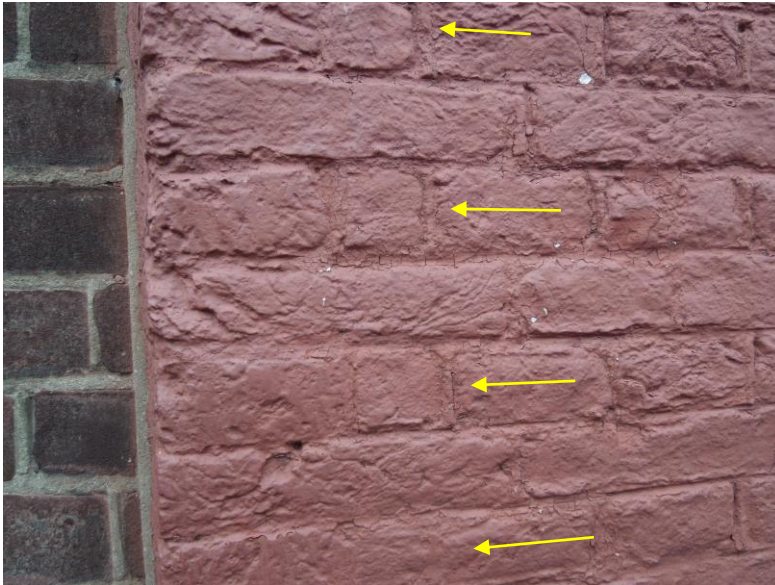
De twee zesruits schuifvensters reiken aan de bovenzijde tot aan de waterlijst en hebben een houten, ongeprofileerd kozijn, in elkaar gezet met pen- en gatverbindingen, voorzien van een houten lekdorpel. De indeling met zes ruiten is aangebracht met de restauratie van 1978. In het verleden heeft de voorgevel wel zesruits schuifvensters gehad. Het metselwerk aan weerszijden van de vensters is behakt, wat aangeeft dat dit niet oorspronkelijke openingen in de gevel waren. In het penant tussen de twee vensters is een ijzeren ring in het metselwerk aangebracht. Hieraan konden vermoedelijk luiken van de vensters worden vastgezet.

De twee schuifvensters op de verdieping zijn gemetseld onder een steense rollaag met aan weerszijden van de vensters in het metselwerk een hoekoplossing bestaande uit een drieklezoor in de strekkenlaag. De geprofileerde kozijnen zijn in elkaar gezet met pen- en gatverbindingen, de vensters zijn voorzien van een houten lekdorpel. De schuifvensters zijn aangebracht met de restauratie van 1978 naar oud model.

2 De voorgevel van 's-Herenstraat 15. Het metselwerk van de pui en de verdieping wordt van elkaar gescheiden door een geprofileerde, houten waterlijst. De voorgevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een houten hoofdgestel.

Op de begane grond is de gevel in drie traveeën verdeeld met rechts een deur en links twee zesruits schuifvensters. Op de verdieping twee kleinere zesruits schuifvensters. De kozijnen zijn bij de restauratie van 1978 vervangen naar ouder voorbeeld.

- 3 *Detail van de hoekoplossing aan de linkerszijde van de voorgevel. De hoekoplossing wordt gevormd door kleezoren in de koppenlaag (gele pijlen). Kleezoren als hoekoplossing werden toegepast tot ca. 1740.*

- 4 *De bouten, geprofileerde waterlijst van de voorgevel, gezien vanaf de zijkant. Vaak zijn dergelijke waterlijsten gemaakt van natuursteen.*

Op de foto is de verspringing van het metselwerk in de voorgevel te zien ter hoogte van de waterlijst (gele lijnen). De waterlijst is mogelijk aangebracht om deze verspringen te verhullen.

- 5 *Ter hoogte van de muurplaten kraagt het metselwerk iets uit en is in het metselwerk een geprofileerde, natuurstenen kraagsteen aangebracht (geel kader). Het metselwerk wordt beëindigd met geprofileerde, natuurstenen hoekdekplaten met daarboven een natuurstenen siervaas. Dit duidt op invloeden van de Lodewijk XIV-stijl.*

De dakrand is gemetseld met vlechtingen.

De muurankers in de voorgevel zijn relatief kort en breed. Boven de veer zijn in de schieter (het verticale deel van de anker) twee 'deukjes' aangebracht, een zogenaamd varkensneusje.

- 6 *Het deurkozijn in de voordeur met bovenlicht. Het kozijn reikt tot aan de waterlijst en is voorzien van een duivejager profiel.*

Rechts van het bovenlicht zijn in het metselwerk klezoren toegepast als hoekoplossing (gele kader). Onder de klezoren en aan de linkerzijde van het kozijn bestaat de hoekoplossing uit drieklezoren in de strekkenlaag. Het metselwerk rondom de deur lijkt te zijn ingeboet, vermoedelijk nadat een ouder venster is verwijderd en de huidige deur werd geplaatst.

- 7 *Het metselwerk rondom de vensters is ook ingeboet met een drieklezoor in de strekkenlaag. Aan de rechterzijde van het rechter venster zijn de stenen wel behakt en eindigen de koppenlagen met behakte koppen.*

De huidige roedeverdeling is aangebracht met de restauratie van 1978 naar historische voorbeeld.

De rechter zijgevel (noord)

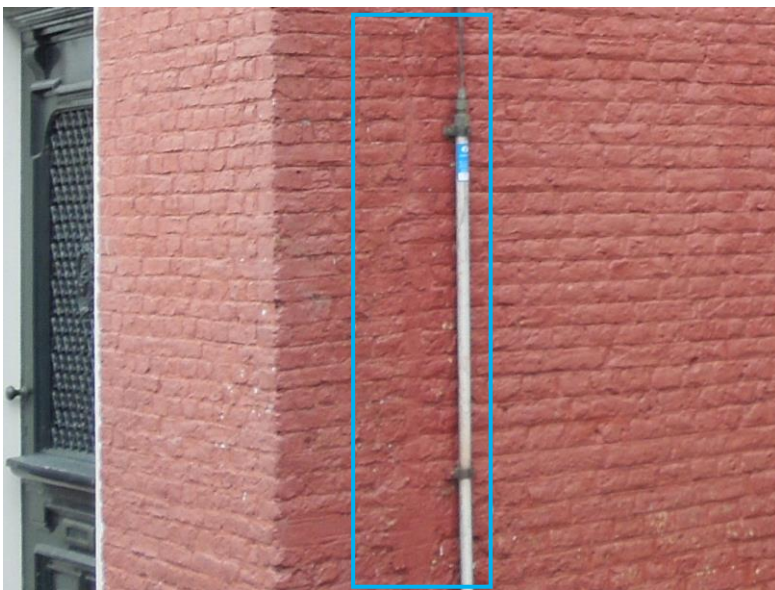
De rechter zijgevel is een blinde gevel. De gecementeerde plint is hoger dan de plint van de voorgevel. In de gevel zijn zowel reguliere als gekoppelde muurankers bevestigd. Deze zijn verbonden met de balken van de verdiepingsvloer en de spanten van de kap. De muurankers zijn ranker dan de ankers in de voorgevel en duiden op een oudere datering, mogelijk zeventiende-eeuws.

Met de ingebruikname van Huize Barendregt als onderdeel van het gemeentehuis van Maasland was er een verbindingsgang tussen het oude raadhuis en Huize Barendregt aangebracht, zowel ter hoogte van de begane grond als de verdieping. Deze gang is recent verwijderd. De opening in het metselwerk is dichtgezet met gele IJsselstenen in kruisverband, gelijk aan het metselwerk van de rest van de gevel (afb. 10). In het achterste deel van de gevel zijn inboetingen zichtbaar waar tot voor kort balken van het verbindingsstuk opgelegd waren in de rechter zijgevel van Huize Barendregt (afb. 11).

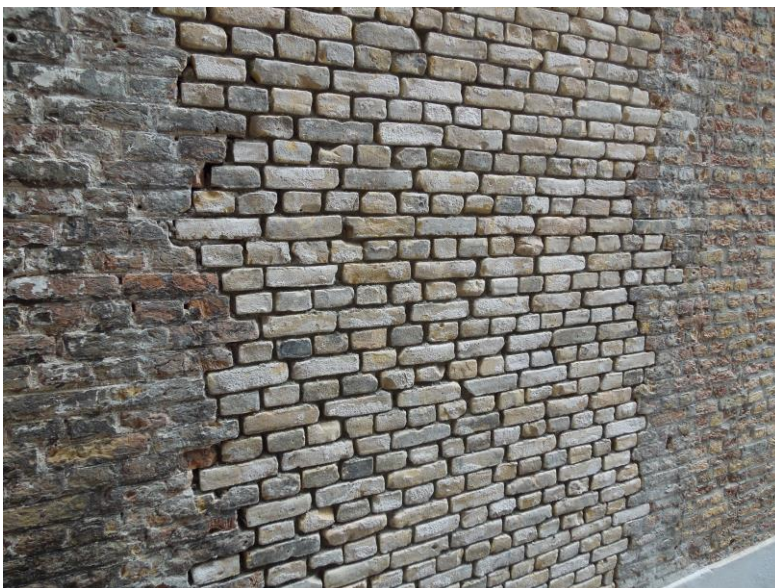

- 8 *Het voorste deel van de rechter zijgevel. Het deel tot aan het vroegere verbindingsstuk is, net als de voorgevel, roze-rood geverfd. De muurankers in de zijgevel zijn ranker dan de ankers in de voorgevel en duiden op een zeventiende-eeuwse datering.*

Ten minste tot 1832 heeft direct naast de rechter zijgevel van Huize Barendrecht een buurpand gestaan en was tussen de panden een osendrop.

- 9 *Detail van de bovenstaande foto. Het metselwerk van de voorgevel verspringt ten opzichte van het metselwerk van de rechter zijgevel: de stootvoegen lopen niet volledig door op één lijn (zie overgang in blauwe kader, de voorgevel is links). Dit betekent dat de voor- en zijgevel niet gelijktijdig zijn gemetseld. De zijgevel dateert uit de vroege zeventiende eeuw, de voorgevel is met de bouwphase van 1717 voor het huis geplaatst.*

- 10 *Tussen het voormalige raadhuis en Huize Barendrecht was in 1978 een doorgang gemaakt. Deze doorgang is recent dichtgezet met gele IJsselstenen in kruisverband, gelijk aan het metselwerk van de rest van de zijgevel. Het nieuw aangebrachte metselwerk moet nog worden gevoegd.*

- 11 *Het achterste deel van de rechter zijgevel. De stenen waar jarenlang een overkapping tegenaan heeft gestaan zijn minder verweerd dan de stenen daarboven en zijn daarom lichter van kleur. Het metselwerk is recent opnieuw gevoegd. In het metselwerk zijn inboetingen met een lichte steen zichtbaar waar tot voor kort balken waren opgelegd. De grond tussen Huize Barendrecht en het raadhuis is tijdelijk opgegraven voor werkzaamheden. Onder de plint van de rechter zijgevel van Huize Barendrecht zijn geen versnijdingen zichtbaar van de fundering.*

De achtergevel (west)

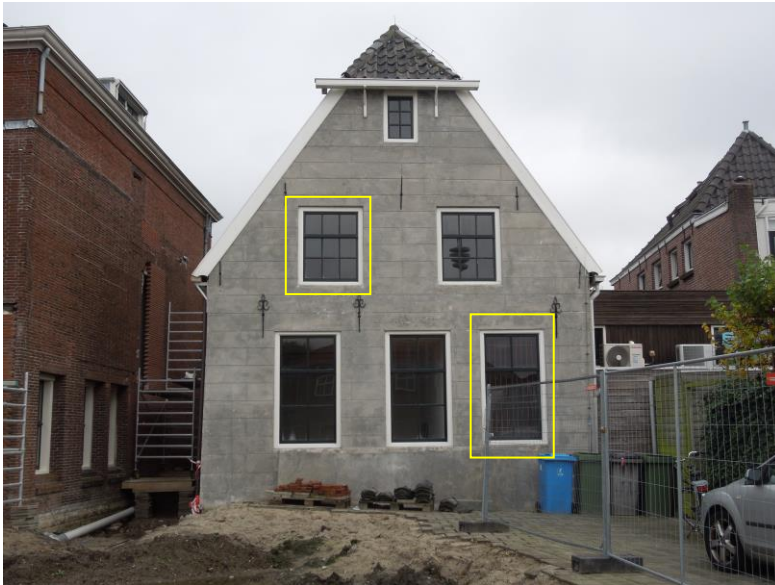
De achtergevel van Huize Barendrecht is gepleisterd en voorzien van schijnvoegen. De schijnvoegen zijn pas met de restauratie van 1978 aangebracht, op foto's van voor de restauratie zijn de schijnvoegen nog niet te zien (afb. 9 op p. 15). Schijnvoegen werden op pleisterwerk aangebracht om de indruk te wekken van een (rijke) natuurstenen gevel en werd eerder toegepast op voorgevels dan op achtergevels.

Ter hoogte van de begane grond bevinden zich in de achtergevel drie zesruits schuifvensters. Het type venster werd toegepast tussen ca. 1860 en 1900. Alle drie de vensters zijn met de restauratie van 1978 aangebracht, de twee linker vensters naar een ouder model. Rechts in de gevel was tot 1978 een korter venster dat behoorde bij de opkamer boven de kelder. Na het verwijderen van de kelder is hier een derde zesruits schuifvenster aangebracht dat even groot is als de andere twee vensters. Op een foto uit 1976 is zichtbaar dat de twee linker vensters zijn gemetseld onder een halfsteense rollaag (afb. 13). Omdat de rest van het metselwerk niet zichtbaar is, is het niet duidelijk of de vensteropeningen oorspronkelijk zijn of dat hier ooit andere vensters hebben gezeten. Onder de drie vensters is een gepleisterde bakstenen steunbeer aanwezig die de spatkrachten van de achtergevel opvangt.

Op de verdieping zijn twee negenruits schijfvensters (drie bij drie) waarvan de rechter is vervangen bij de restauratie van 1978 en de linker nieuw is aangebracht in de gevel. Het type venster werd eind achttiende tot midden negentiende eeuw toegepast. In de top van de gevel is een klein zesruits venster, vermoedelijk ook vervangen in 1978 naar ouder model.

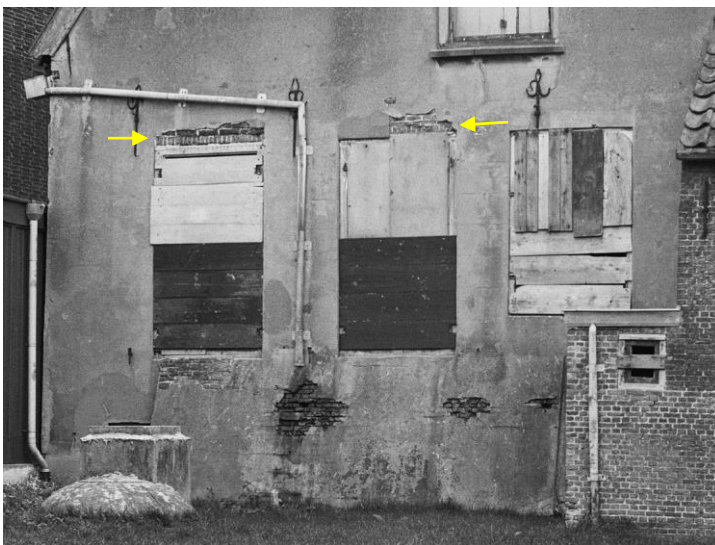
Ter hoogte van de verdiepingsvloer zijn in de gevel drie sierlijk vormgegeven muurankers toegepast (afb. 16). Deze ankers dateren ca. uit de eerste helft van de zeventiende eeuw.¹⁶ Het meest rechter anker is hierbij na de restauratie verschoven om niet boven het rechter venster uit te komen (vergelijk afb. 12 en 13). Op de verdieping zijn ranke muurankers toegepast vergelijkbaar met de ankers in de rechter zijgevel. Langs de dakrand is aan weerszijden een houten windveer aangebracht, aan de onderzijde sierlijk afgewerkt.

¹⁶ RV Herman Janse, 'Anker, smeedijzer', RV blad 01-2; 'Anker, hout', DOCblad 01-2, 07-2.

12 De achtergevel van Huize Barendrecht is gepleisterd en voorzien van schijnvoegen. Alle vensters in de gevel zijn tijdens de restauratie van 1978 aangebracht. De twee zesruits vensters in de eerste bouwlaag, het negenruits vensters in de tweede bouwlaag en het kleine venster in de top zijn aangebracht ter vervanging van oudere kozijnen.

De overige twee vensters (geel kader) zijn nieuw aangebracht. Ter plaatse van het rechter venster in de eerste bouwlaag was een kleiner venster dat behoorde bij de voormalige opkamer.

13 Detail van een foto van de achtergevel uit 1976. Ter plaatse van afbrokkelend pleisterwerk is zichtbaar dat de twee zesruits vensters links in de gevel zijn gemetseld onder een halfsteense rol-laag (gele pijlen).

Onder de vensters de gemetselde steunbeer. De gevel is op dit moment nog niet voorzien van schijnvoegen.

Het venster rechts op de foto was korter dan de overige vensters door de hoogte van de kelder.

Ter hoogte van de tweede bouwlaag is er slechts aan de rechter zijde een venster.

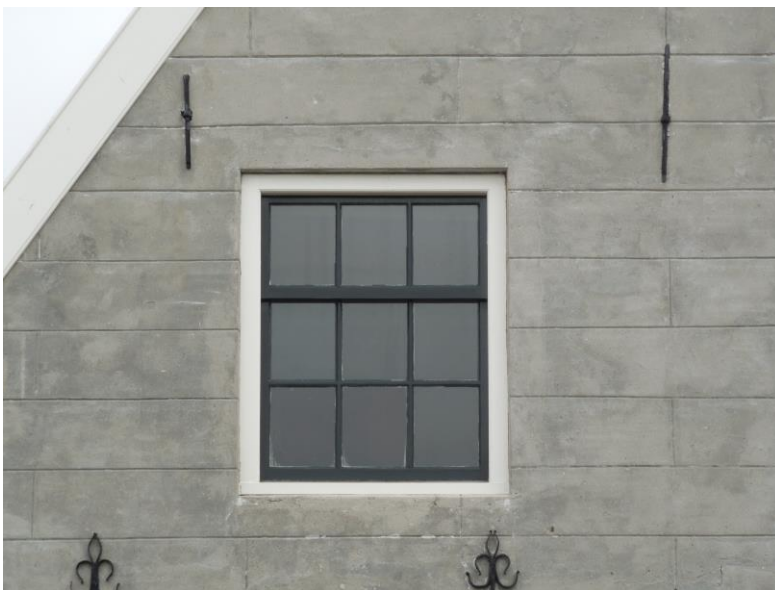
Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

14 De gemetselde steunbeer onder de drie vensters. De steunbeer vangt de spatkrachten op van de achtergevel. De steunbeer is gepleisterd.

- 15 *Ter hoogte van de verdiepingsvloer zijn drie sierlijk vormgegeven muurankers toegepast. Een bovenzijde met een dergelijk gekrulde vorm duidt op een datering uit ca. 1600/de eerste helft van de zeventiende eeuw.¹⁷*

- 16 *Het nieuw aangebrachte venster ter hoogte van de verdieping. Het venster is historisch vormgegeven en is even groot als het oudere venster rechts in de gevel. Dit type schuifvenster met negen ruiten werd toegepast vanaf het einde van de achttiende eeuw tot ca. het midden van de negentiende eeuw.*

Ter hoogte van een verdiepingsvloer in de kap zijn muurankers aanwezig. Op historische foto's (afb. 9 op p. 15) is te zien dat hier van oorsprong vrij ranke muurankers waren toegepast, gelijk aan de ankers in de rechter zijgevel.

De linker zijgevel (zuid)

De linker zijgevel is bereikbaar via een binnentuin aan de zuidzijde van het pand. Alle vensteropeningen in de gevel zijn na de bouwtijd aangebracht. Vanaf de voorgevel gezien is het eerste venster in de gevel een zesruits schuifvenster. Dit venster is aangebracht in 1978 om de kamer achter de voorgevel van meer daglicht te voorzien. Daarop volgt een tweede zesruits schuifvenster, voorzien van duimen waaraan luiken bevestigd zaten. Aan de rechterzijde is in het metselwerk een hoekoplossing met drieklezoren in de strekkenlaag. De hoekoplossing is gemetseld in een lichtere gele steen dan de rest van de gevel en is vermoedelijk ingeboet. Aan de linkerzijde van het venster is het metselwerk behakt om het venster te kunnen plaatsen. Het type zesruits schuifvenster met een smalle middenroede werd toegepast tussen ca. 1860 en 1900 en werd gelijktijdig met de vensters in de voorgevel geplaatst. Beide vensters zijn voorzien van een halfsteense rollaag aan de boven- en onderzijde.

Boven het tweede schuifvenster zijn twee rechthoekige, houten luiken aangebracht. Aan de bovenzijde van de luiken zijn in het kozijn oude duimen zichtbaar waaruit blijkt dat hier luiken hebben gezeten die naar boven toe konden worden geopend. De luiken kwamen uit op de zolder.

Naast het tweede schuifvenster is in 1978 een deur met bovenlicht aangebracht. Het metselwerk aan weerszijden van de deur is afgezaagd om de deur te kunnen plaatsen. De opening van de deur bevindt zich enkele decimeters boven het maaiveld. Voor de deur is een bordes met drie hardstenen treden aangebracht

¹⁷ RV Herman Janse, 'Anker, smeedijzer', RV blad 01-2; 'Anker, hout', DOCblad 01-2, 07-2.

om vanuit de deur de tuin te kunnen betreden. De hardstenen treden zijn hergebruikt: de stenen zijn gefrijnd en uitgesleten en in de bovenste tree is een rechthoekig gat waar een baluster heeft gestaan.

Behalve de inbraken in het metselwerk rondom de vensters, zijn er ook bouwsporen in de zijgevel aanwezig van oudere vensters. Vooraan in de gevel zijn twee gemetselde strekken aanwezig die ouder zijn dan de vensters en zich origineel in de gevel bevinden (afb. 17). De twee strekken zijn tweesteens hoog en zijn uitgevoerd in rode baksteen die duidelijk afsteekt tegen het gele metselwerk van de gevel. De sluitsteen en de aanzetstenen worden gevormd door natuursteen (afb. 18). De strekken zijn relatief smal, waaronder smalle vensters hebben gezeten. Het metselwerk onder de vensters is ingeboet en de voeg is in 1978 volledig opnieuw uitgevoerd.

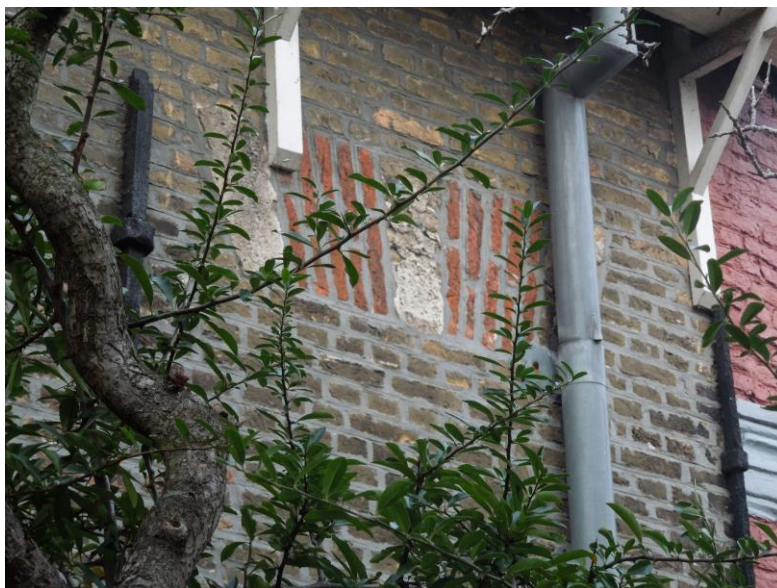
Ter plaatse van het voorste luik onder de dakrand is het restant van een derde gemetselde strek zichtbaar, met een natuurstenen aanzetsteen links van het luik en een stuk gemetselde strek aan rechterzijde (afb. 22). Ook de luiken bevinden zich dus niet origineel in de gevel.

In de gevel zijn ter hoogte van de verdiepingsvloer zowel reguliere als gekoppelde ankers toegepast. Voor een deel zijn dit ranke, smalle ankers, voor een deel bredere ankers met varkensneusje.

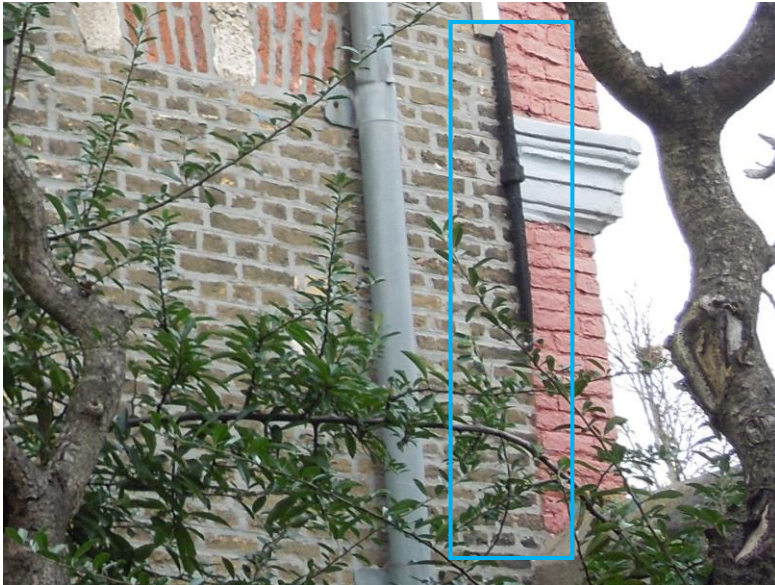
17 Het voorste deel van de linker zijgevel, gezien vanuit de tuin. De gevel is gemetseld in IJsselstenen in kruisverband. Het zesruits schuifvenster is aangebracht in 1978.

Aan de bovenzijde van het metselwerk zijn twee gemetselde strekken zichtbaar van oudere vensteropeningen (gele kaders).

18 Detail van de voorste gemetselde strek in de zijgevel. De strek is gemetseld in een rode steen, waardoor de strek goed zichtbaar is in het gele metselwerk van de gevel. Deze vormgeving is kenmerkend voor panden uit Delfland rond 1600 – 1650 en zijn invloeden van manierisme: Italiaanse Renaissancevormen aangepast aan de bouwwijze in de Republiek.¹⁸ De sluitsteen en aanzetstenen van de strek worden gevormd door stukken natuursteen.

¹⁸ Roland Blijdenstijn en Ronald Stenvert, *Bouwstijlen in Nederland 1040 – 1940* (Nijmegen, 2000) p.38.

- 19 *Detail van de overgang van de linker zijgevel (links) naar de voorgevel (rechts). Net als bij de overgang naar de rechter zijgevel lopen de stootvoegen van de voorgevel niet door in de stootvoegen van de linker zijgevel (zie blauw kader). De voor- en linker zijgevel lopen dus niet in elkaar over en zijn niet gelijktijdig gemetseld. De linker zijgevel is ouder en dateert, op basis van de gemetselde strekken, uit de eerste helft van de zeventiende eeuw. De voorgevel is in 1717 voor het huis geplaatst.*

- 20 *Het metselwerk van de zijgevel is afgezaagd om in 1978 het huidige zesruits schuifvenster in de zijgevel te kunnen plaatsen.*

Bij de restauratie in 1978 is de zijgevel opnieuw gevoegd met een grijze cementvoeg met een dagstreep.

- 21 *Het achterste deel van de linker zijgevel. In de gevel is een tweede zesruits schuifvenster dat is geplaatst in de tweede helft van de negentiende eeuw, met daarboven twee houten luiken. Naast het venster een deur met bovenlicht uit 1978. Boven het zesruits schuifvensters zijn twee hooiluiken die uitkomen op de zolder.*

- 22 *Het voorste luik. In de bovendorpel zijn restanten van duimen, die aangeven dat de luiken naar boven toe werden geopend. De luiken zijn vermoedelijk aangebracht met de bouwfase eind negentiende eeuw.*

Aan weerszijden van het luik zijn restanten zichtbaar van een derde gemetselde strek (gele kaders). De restanten bestaan uit een natuursteen aanzetsteen (links) en een gemetseld restant van de strek (rechts). Het restant van de strek is ouder dan het luik of van het onderliggende zesruits venster en bevindt zich origineel in de gevel.

- 23 *Rechts op de foto het achterste zesruits schuifvenster. Het metselwerk is behakt om dit venster te plaatsen. In het kozijn zijn duimen zichtbaar waaraan luiken waren bevestigd.*

Links op de foto de deur met bovenlicht die in 1978 is aangebracht. Tussen het venster en de deur is een halfsteense rollaag zichtbaar in het metselwerk (gele pijl). De functie van deze rollaag is niet duidelijk.

- 24 *De deur uit 1978 komt uit op de achterliggende gang en is daarmee relatief hoog in de gevel geplaatst. Voor de deur is daarom een bordes met hardstenen treden aangebracht om de tuin te kunnen bereiken. De treden zijn hergebruikt. De baluster is nieuw, de bol aan het uiteinde van de leuning lijkt te zijn hergebruikt.*

Tegen de linker zijgevel is in 1978 een aanbouw gebouwd op rechthoekige plattegrond onder een lessenaarsdak gedekt met gesmoorde, opnieuw verbeterde Hollandse pannen. De aanbouw is intern vanuit Huize Barendrecht bereikbaar. De voorgevel is gemetseld in halfsteensverband, de achtergevel is bekleed met houten

rabatdelen. In de voorgevel van de aanbouw zijn kozijnen geplaatst, de achtergevel sloot in het verleden aan op verdere bijgebouwen van het stadhuis achter Huize Barendregt.

- 25 *De aanbouw uit 1978 tegen de linker zijgevel. De aanbouw is intern bereikbaar, niet vanuit de tuin. De voorgevel is gemetseld met bakstenen in halfsteensverband. Link op de foto de rechter zijgevel van 's-Herenstraat 14.*

- 26 *De achtergevel van de aanbouw gezien vanaf de achterzijde van Huize Barendregt. De achtergevel is bekleed met rabatdelen. Achter het lessenaarsdak heeft de achterzijde van de aanbouw een smal, eenlaags gedeelte met plat dak. Naast de aanbouw is de linker zijgevel van het huis in gele IJsselstenen zichtbaar (blauw kader).*

5.2.3 Het dak

Huize Barendregt heeft een zadeldak met een wolfeind zowel aan de voor- als aan de achterzijde. Het dak is gedekt met gesmoorde oude Hollandse pannen. Het dak is rondom voorzien van een bakgoot op houten gootklossen. Het achterste deel van de goot aan rechter zijde is recent aangebracht na het afbreken van de gebouwen tussen het voormalige raadhuis en Huize Barendregt. De bakgoot van de voorgevel is verwerkt in het houten hoofdstel. De hemelwaterafvoeren zijn van pvc.

In het voorste dakvlak is een dakkapel uit de achttiende- of negentiende-eeuwse bouwfase. De dakkapel heeft een vierruits vensters, is voorzien van zinken wangen en wordt aan de bovenzijde beëindigd met een geprofileerde lijst. In de linker zijgevel is in 1978, direct boven de twee houten luiken, een brede dakkapel aangebracht. De dakkapel heeft twee vierruits vensters en wordt beëindigd met een geprofileerde lijst, waardoor de dakkapel qua vormgeving aansluit op de oudere dakkapel in de voorgevel.

Op het dak staat een gemetselde schoorsteen die aansluit op het rookkanaal van de schouw in de voorkamer (afb. 29). De schoorsteen dateert vermoedelijk net als het rookkanaal uit de negentiende eeuw.

- 27 *Het dak van Huize Barendrecht is gedekt met gesmoorde oude Hollandse pannen. Het dak is voorzien van een bakgoot ondersteund door houten gootklossen. In het voorste dakvlak is een kleine, negentiende-eeuwse dakkapel met een vierruits venster. In het linker dakvlak is boven de twee houten luiken in 1978 een brede dakkapel aangebracht.*

- 28 *De bakgoot op gootklossen tegen het wolfeind van de achtergevel.*

- 29 *Op het dakvlak is een gemetselde schoorsteen met een natuurstenen plaat aan de bovenzijde. De schoorsteen sluit aan op het rookkanaal van de schouw in de voorkamer. Op de schoorsteen staat een schoorsteenpot die inregenen en overlast door vogels voorkomt.*

5.2.4 De tuinmuur

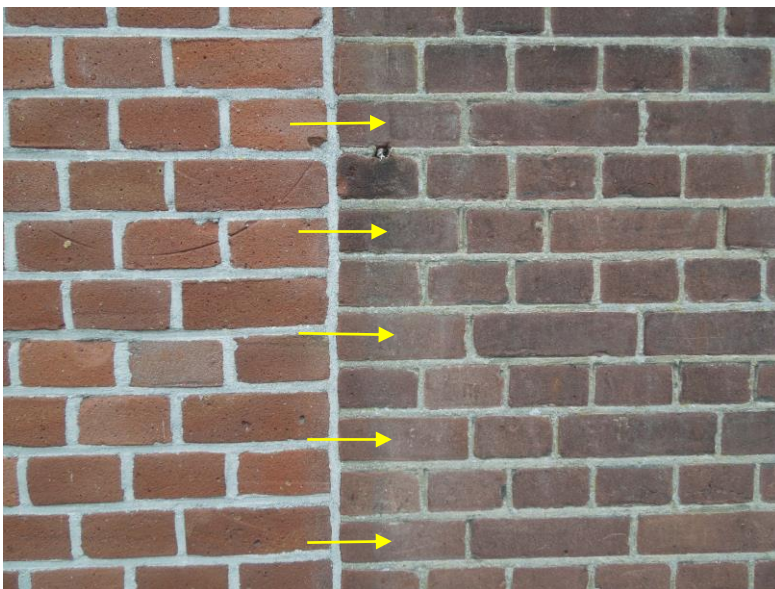
Ten zuiden van Huize Barendrecht is een kleine binnentuin. De tuin wordt aan de oostzijde van de straat afgescheiden door een gemetselde tuinmuur in het verlengde van de voorgevel. De muur is gemetseld in rode vormbakstenen in kruisverband. Dit duidt op een datering van na ca. 1860. De muur heeft een trasraam van vijf lagen met een rollaag in een donkerdere steen. Aan de bovenzijde wordt de muur beëindigd met bloktand, een uitstekende laag strekken en een natuurstenen afdeklaag. Aan de zijde van 's-Herenstraat 14 wordt de hoekoplossing gevormd door een drieklezoor in de strekkenlaag (afb. 31). Aan de zijde van 's-Herenstraat 15

(Huize Barendrecht) worden ook drieklezoren toegepast in de hoekoplossing van de tuinmuur. Omdat de zijkant van de voorgevel echter niet loodrecht staat, zijn behakte bakstenen aan het einde van het metselwerk geplaatst om de tuinmuur aan de laten sluiten op de voorgevel (afb. 32). De tuinmuur is aan de achterzijde gepleisterd en wordt verstevigd met een gemetselde steunbeer (afb. 35).

In de muur is een poortje angebracht onder een segmentboog. De anderhalfsteens hoge boog is gemetseld in rode vormbakstenen, gelijk aan de tuinmuur. De twee aanzetstenen en de sluitsteen zijn echter hergebruikt. Alle drie de stenen zijn gemaakt van natuursteen. Op de linker aanzetsteen staat geschreven 'AN-NO', op de rechter aanzetsteen '1717'. Op de sluitsteen zijn drie knollen afgebeeld met daaronder de letters 'M' en 'K' (afb. 33 en 34). Dit zijn de initialen van Michiel Knol, chirurgijn in Maasland.¹⁹ De stenen zijn hergebruikt, mogelijk van een ouder poortje.

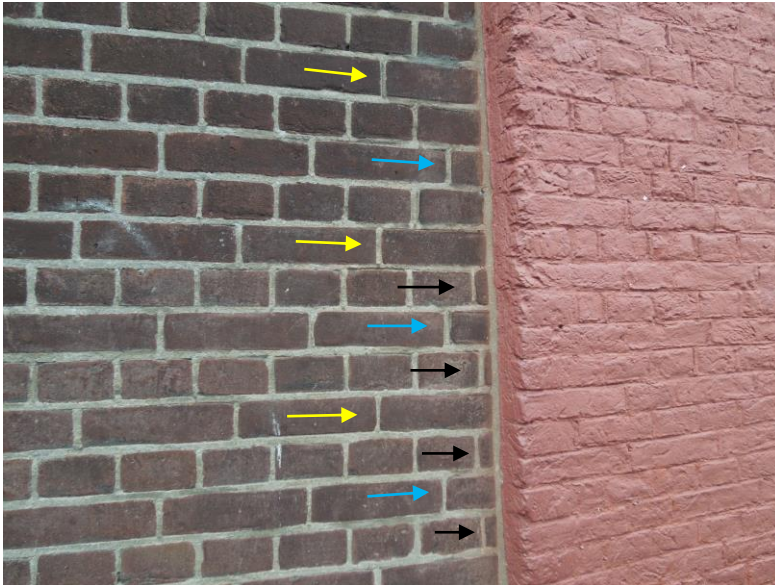

30 De negentiende-eeuwse tuinmuur tussen Huize Barendrecht (rechts) en 's-Herenstraat 14 (links). De muur is gemetseld in rode vormbakstenen in kruisverband en wordt aan de bovenzijde beëindigd met een bloktand, een rij strekken en een natuurstenen afdekplaat.

31 Aan de zijde van 's-Herenstraat 14 (links) wordt de tuinmuur beëindigd met drieklezoren in de strekkenlaag (gele pijlen).

¹⁹ Bron? Genealogische info?

- 32 Aan de zijde van Huize Barendrecht (rechts) is de hoekoplossing iets afwijkend. Om iedere strekkenlaag is een driekleespoor toegepast als hoekoplossing (gele pijlen). In de andere strekkenrijen is aan het eind van iedere rij een behakte steen geplaatst om de rij te vullen (blauwe pijlen).

Omdat de voorgevel van Huize Barendrecht aan de zijkant niet loodrecht naar beneden loopt, zijn ook in de koppenlagen stukjes behakte steen aan het einde van de rijen geplaatst om de rijen te vullen (zwarte pijlen).

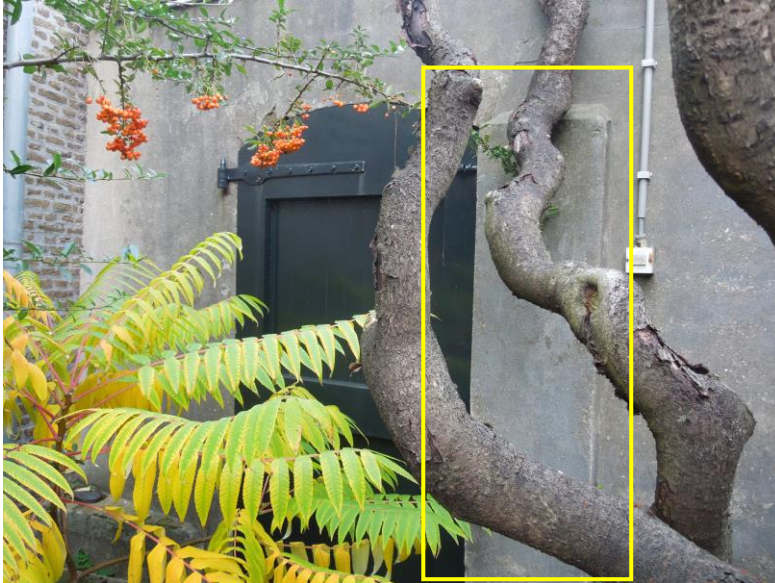

- 33 De segmentboog boven het poortje in de deur. De poort en de boog dateren uit de tweede helft van de negentiende eeuw. De aanzetstenen en de sluitstenen van de boog zijn echter ouder en zijn hergebruikt, mogelijk van een oudere poort. Zij zijn gemaakt van natuursteen. Op de aanzetstenen staat 'ANNO' en '1717'.

Bovenaan de foto is de blokvertanding aan de bovenzijde van de muur zichtbaar.

- 34 De sluitsteen in de boog. Op de steen zijn drie knollen afgebeeld met daaronder de initialen 'M' en 'K'. Zij staan voor Michiel Knol, vanaf 1711 schout van Maasland en chirurgijn. De stenen zijn geel geschilderd, het loof van de knollen is groen geschilderd.

35 *De tuinmuur is aan de achterzijde gepleisterd en wordt verstevigd met een gemetselde steunbeer (geel kader).*

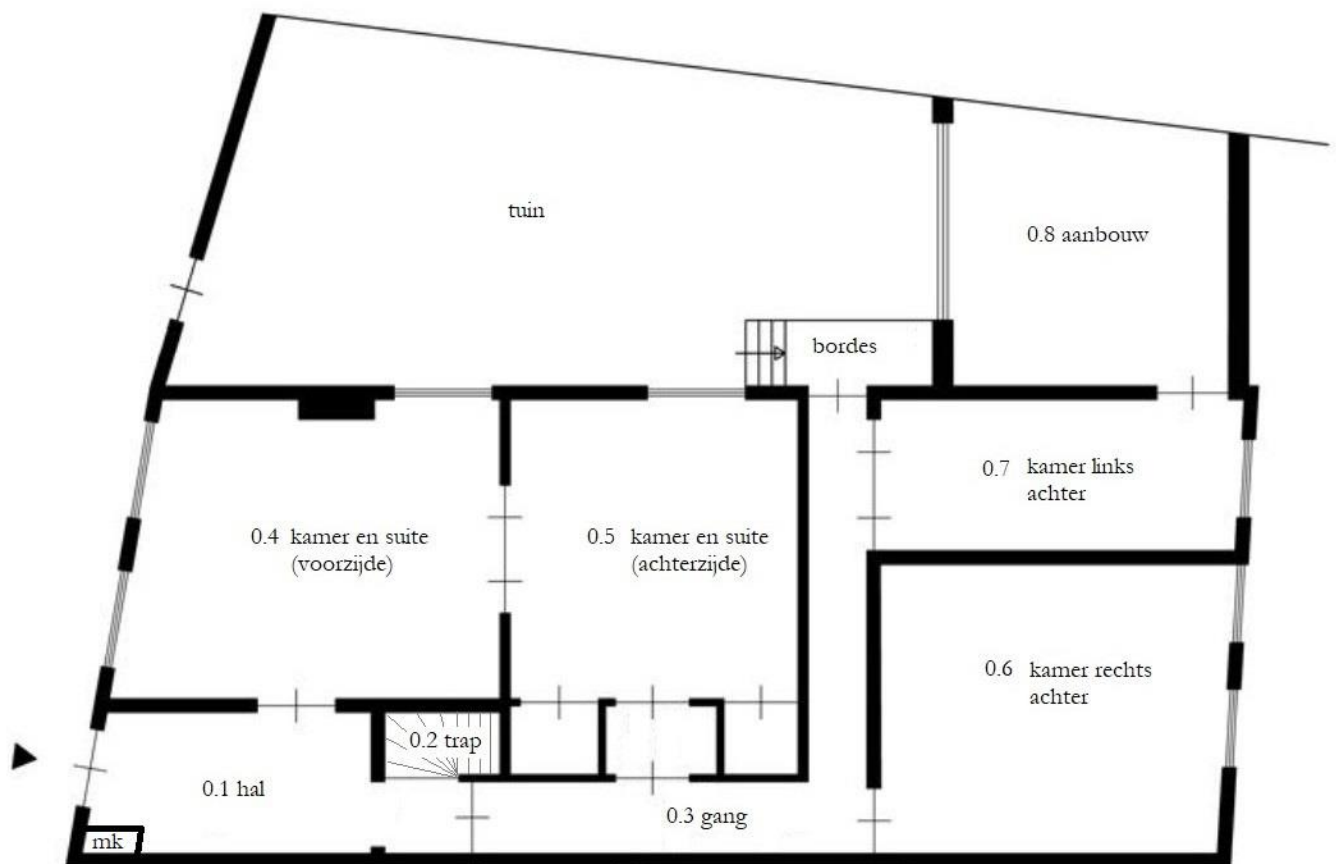
5.3 Interieur

5.3.1 Constructie

De constructie van Huize Barendrecht bestaat uit gemetselde dragende wanden met daarop een balklaag die de vloer van de verdieping draagt. De balklaag is in het voorstel deel van het pand (aan de straatzijde) niet in het zicht door een verlaagd plafond, maar is zeer waarschijnlijk nog wel aanwezig boven het plafond of anders vervangen door een moderne draagconstructie. De kapconstructie bestaat uit etagejukken met dekbalken met daarboven een driehoekspant met tussenbalk met daarboven een nokgording. In de kap zijn aan de voor- en aan de achterzijde een vliering aangebracht op een enkelvoudige balklaag bestaande uit de dekbalken van de kapconstructie met alternerend tussenhangbalken.

5.3.2 Begane grond

De begane grond wordt betreden via de voordeur in de voorgevel. Achter de voordeur is een rechthoekige hal (0.1, zie afb. 36) met links een deur naar de grote voorkamer, de voorste kamer en suite (0.4). Achter de hal is een smalle gang naar het achterste deel van het huis (0.3). Vanuit de gang is de trap naar de verdieping (0.2) bereikbaar en een portaal dat leidt naar de achterste kamer en suite (0.5). De gang sluit aan op een dwarsgang en komt uit op een deur in de linker zijgevel die via een bordes toegang biedt tot de binnentuin. Rechts achterin op de begane grond is een rechthoekige, brede kamer (0.6, de voormalige keuken) met daarnaast een smalle kamer (0.7) die fungeert als hal en toegang biedt tot de uitbouw uit 1978 naast het huis (0.8). Kamer 0.7 loopt af naar beneden toe en is gesitueerd ter plaatse waar tot 1978 de kelder was. Het vloerniveau van de uitbouw is lager dan het vloerniveau van de begane grond van het huis.

36. Plattegrond van de begane grond, de voorgevel is links. Tekening: Reliplan, bewerkt door Bureau Helsdingen.

37 **0.1 Hal**

De hal achter de voordeur gezien richting de gang. Op de vloer liggen vierkante, hardstenen tegels. De muur is gestuukt en voorzien van een lambrisering beëindigt met geprofileerd lijstwerk. De lambrisering was tot 1978 gemarmerd (zie afb. 4 op p. 13), de marmering is overschilderd.

Midden op de foto de doorgang naar gang 0.3 met toog, links op de foto het deurkozijn naar kamer 0.4

38 *Ter plaatse van de voordeur loopt het lijstwerk van de lambrisering omhoog in sierlijk gebogen lijnen. Dit detail hing vermoedelijk samen met de plaatsing van een kapstok/ brievenbus/ deurbel o.i.d. naast de voordeur.*

39 *De toog aan het begin van de gang heeft gemarmerde aanzetstenen en een gemarmerde rondboog. De boog is aan de rechterzijde iets versmald (blauwe kader). Dit komt door het aanbrengen van stuc op de zijmuur. Van oorsprong zal de boog precies in de breedte van de muur hebben gepast.*

s

De boog is in het midden versierd met het figuur van een mannenhoofd (moorkop). Boven de toog is een ovaalvormig oeil-de-boeuf versierd met een omlijsting van puti en guirlandes.

Aan de achterzijde van de boog ontbreken de versieringen die aan de voorzijde zijn toegepast.

- 40 *Detail van het figuratieve mannenhoofd in de boog. Het figuur is voorzien van een kraag, het hoofd wordt bedekt door een leeuwenhoofd. Het figuur is geschilderd.*

- 41 *Detail van het versierde oeil-de-boeuf. Twee putti houden een krans vast met daaronder guirlandes.*

Het verlaagde plafond (zie ook volgende afbeelding) is ter plaatse van het oeil-de-boeuf uitgezaagd om om de versieringen te passen. Dit betekent dat het oeil-de-boeuf (met bijbehorende toog) al aanwezig waren op het moment dat het huidige plafond werd aangebracht.

- 42 *Onder het balkenplafond is in de hal een verlaagd plafond aangebracht bestaande uit houten planken. In het midden van het plafond is met een sjabloon een versiering aangebracht met zwarte verf.*

- 43 *Langs de randen van het verlaagde plafond is een plafondlijst aangebracht. Op de planken is langs de randen een geschilderde perklijst aangebracht met op iedere hoek een eenvoudig gesjabloneerd figuur.*

- 44 *Rechts naast de voordeur is recent een meterkast aangebracht. De deur van de meterkast betreft een paneeldeur lijkend op de deur vanuit de hal naar de voorkamer, voorzien van een geprofileerde lijst. Aan de bovenzijde van de meterkast is de plafondlijst van het houten plafond om de kast doorgetrokken. De geschilderde perklijst wordt echter wel onderbroken (blauwe pijlen). Het figuur op de hoek van het plafond is daardoor uit het zicht geraakt.*

- 45 *Detail van de bovenhoek van het deurkozijn vanuit de hal naar kamer 0.4. Het houten kozijn is in elkaar gezet met pen- en gatverbindingen en is voorzien van een duivenjagerprofiel. Om het kozijn is een deurlijst aangebracht met een kwarthol profiel (lichtblauw geschilderd).*

46 0.4 Kamer en suite (voorzijde)

De voorkamer met links de linker zijgevel en rechts de scheidingswand met kamer 0.5.

Het zesruits schuifvenster in de linker zijgevel is met de restauratie van 1978 aangebracht in dezelfde stijl als de vensters in de voorgevel.

Op de vloer ligt tapijt. De wanden zijn voorzien van behang dat pas na 1978 is aangebracht. Het plafond bestaat uit hetzelfde verlaagd plafond met houten planken als het plafond in de hal.

Rechts op de foto de kamer en suitedeuren naar kamer 0.5. De openslaande paneeldeuren verbinden de voor- en achterkamer met elkaar.

- 47 *De zwarte schoorsteenmantel bevindt zich in het midden van de linker wand. De schoorsteenmantel is uitgevoerd in zwart marmer in neo-Lodewijk XIV-stijl. De mantel heeft een duidelijk negentiende-eeuwse vorm, gekenmerkt door een grote, brede afdekplaat met voldoende ruimte voor een Frans klokkenstel (garniture de cheminée), vaak in combinatie met een grote spiegel hangend aan de schoorsteenboezem.*

Het zwarte marmer van de schoorsteenmantel is grotendeels vervangen. Het middenstuk onder de dekplaat en de consoles zijn anders dan op een foto uit 1976 (zie afb. 12 op p. 17). De stooknis was voorheen betegeld met witjes.

- 48 *De stooknis kon in de zomermaanden worden dichtgezet met een geschilderd houten inzetstuk om de nis aan het zicht te onttrekken wanneer hier niet gestookt werd. Het huidige inzetstuk is te klein om de opening van de schoorsteenmantel dicht te zetten en hoorde vermoedelijk niet van oorsprong bij de schoorsteenmantel in de kamer.*

49 Referentiebeeld

Het laat negentiende-eeuwse interieur van de herenboerderij Haakszold 17 te Ruinerwold. De suitekamer gezien vanuit de voorkamer met op de voorgrond schuifdeuren.

In de suitekamer is een schoorsteenmantel met Frans klokkenstel en spiegel te zien en een gedecoreerd stucplafond. Het interieur dateert uit 1899.

In Huize Barendrecht zijn volgens hetzelfde principe maar met een eenvoudigere uitvoering kamers en suite aangebracht.

Bron: E. Koldeweij e.a., 'Binnen bij Boeren. Wonen en werken in historische boerderijen' p.94.

50 *Het houten plafond is, net als in de hal, voorzien van een middenornament en hoekornamenten met een perklijst. De ornamenten in de voorkamer zijn echter rijker uitgevoerd. Het middenornament is een polychrome sjabloonbeschildering die groter en gedetailleerder is uitgevoerd dan de zwarte schildering in de hal (zie afb. 42).*

51 *Eén van de geschilderde hoekornamenten met de perklijst of bies. Ook de hoekornamenten zijn polychroom uitgevoerd en zijn gedetailleerder dan de hoekornamenten in de hal (zie afb. 43).*

52 De plafondschildering (geschilderde perklijst of bies) loopt niet om de kroonlijst heen (blauwe pijl). De geschilderde bies wordt onderbroken door de kroonlijst van de schouw.

53 Detail van het rechter kozijn in de voorkamer. De kozijnen zijn grotendeels vervangen met de restauratie van 1978. Dit is met zorg gedaan: de huidige kozijnen zijn volledig naar oud model gemaakt met touwen om de ramen op te kunnen schuiven en pinnen om te ramen vast te zetten. Ook is de profilering van de ramen, kozijnen en vensterbank overgenomen (zie foto).

54 Naast de toegangsdeur vanuit de hal (rechts op de foto) is in de wand een ondiepe inbouwkast met planken. De deuren voor de kast zijn vernieuwd, de planken in de kast dateren net als de kast zelf uit de late negentiende eeuw.

55 0.5 Kamer en suite (achterzijde)

De kamer en suitedeuren vanuit de achterkamer. De deuren zijn aan deze zijde gebouten. De vloer, de wanden en het plafond zijn gelijk aan de voorkamer.

56 *Detail van de kamer en suitedeuren. De deuren zijn gebouten (d.w.z. voorzien van een geschilderde hout-imitatie) en voorzien van een dubbele bies.*

57 *De achterkamer gezien richting de rechter zijgevel. In de wand is een voormalige bedstedenwand met daar tussenin een portaaltje dat uitkomt op de gang.*

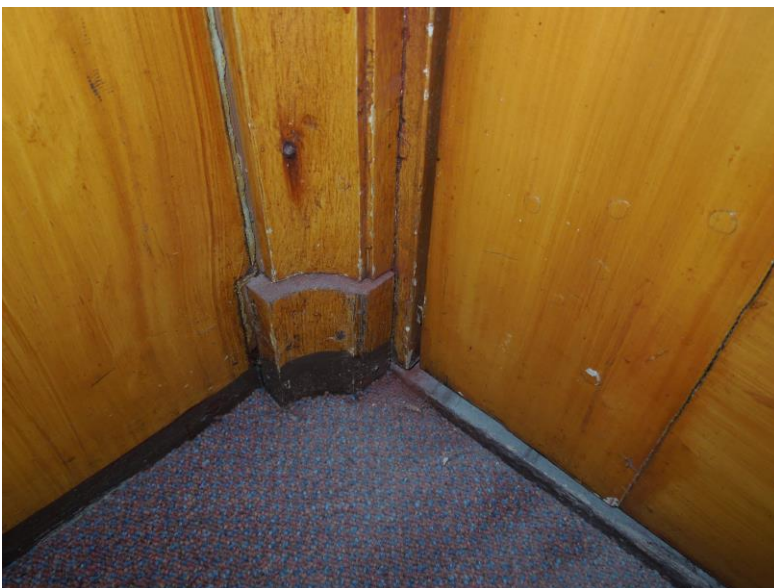
Het houtwerk van het portaal is volledig gebouten, gelijk aan de kamer en suitedeuren. Aan scharnieren in het voorste kozijn van het portaal is te zien dat het portaal kon worden afgesloten met een deur. Het lijkt erop dat deze deur is hergebruikt als de toegangsdeur van ruimte 0.6 (afb. 73).

58 *De linker kasten in de wand zijn ondiepe inbouwkasten uit de negentiende eeuw. Rechts van het portaal is een voormalige bedstede. In de ruimte is een modern ophangstelsel voor planken aangebracht. De kast links van het portaal bestaat uit twee delen: een diep gedeelte aan de linkerkant en rechts een ondiep deel rechts. De diepe kast was een hangkast om kleding in op te hangen en is tegenwoordig voorzien van planken. De kasten aan weerszijden van het portaal dateren uit de negentiende eeuw.*

59 *Achter de ondiepe linker kast is een tweede kast die toegankelijk is vanuit een deur in het portaal. Hier zit tegenwoordig een meterkast, de deur en de gele beschildering aan de binnenzijde van de kast dateren uit de negentiende eeuw.*

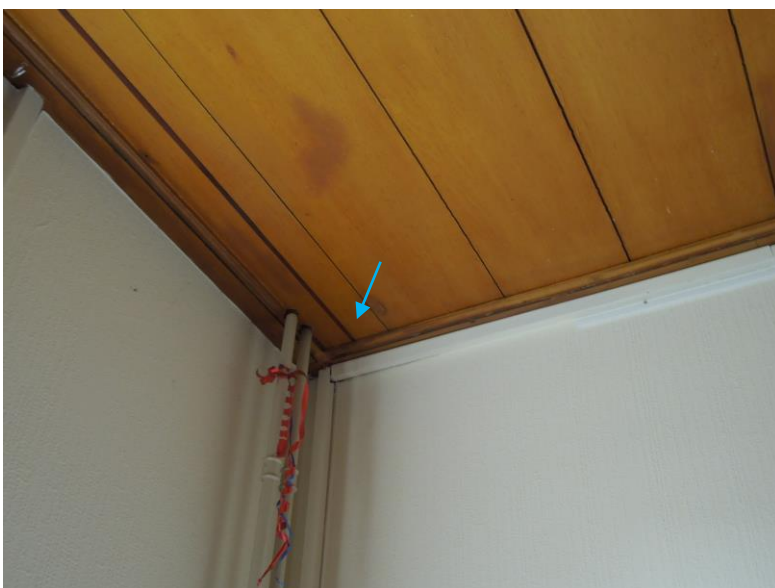
60 *De kozijnlijst om het kozijn van de deur naar de gang. De lijst om het kozijn heeft een kwartbol profiel, net als de kozijnlijst om de deur naar kamer 0.4 (afb. 45).*

- 61 *Het gesjabloneerde figuur in het midden van het gebouten plafond uit de late negentiende eeuw. Het figuur is eenvoudiger uitgevoerd dan het motief in de voorkamer (afb. 50) maar rijker dan het eenvoudige sjabloon in de hal (afb. 42). Aan de hand van de decoratie is te achterhalen welke kamers het belangrijkste waren, in dit geval de voorkamer 0.4.*

- 62 *Ook in deze kamer is sprake van een geschilderde perklijst met hoekornament. Het ornament is uitgevoerd in één kleur.*

- 63 *Aan de achterzijde van de kamer loopt de geschilderde perklijst door voorbij de achterwand en zijn er geen hoekornamenten in het zicht (zie blauwe pijl). Dit betekent dat deze kamer, ten tijde van het aanbrengen van het plafond, verder naar achteren toe heeft doorgelopen, waarschijnlijk tot aan de gemetselde brandmuur.*

64 0.3 Gang

De smalle gang achter hal (0.1). Op de vloer liggen dezelfde vierkante, hardstenen tegels als in de hal. De lambrisering vanuit de hal is doorgetrokken.

Helemaal links de deur voor de trap. De deur is gelijk vormgegeven aan de gebouten deuren in kamer 0.5. Verderop aan de linkerzijde de deur naar kamer 0.5 (blauwe pijl). Achterin de deur naar kamer 0.6.

De tochtdeur in de gang is aangebracht met de verbouwing van 1978. Het is een paneeldeur om aan te sluiten bij de bestaande vormgeving van de hal en het voorhuis.

65 Een detail van de deur naar de trap. De deur is gebouten, het kozijn is geplaatst op neuten (hier mee geschilderd met de lichtgroene plint) en een hardstenen onderdorpel.

De volgende deur in de gang naar kamer 0.5 is gelijk vormgegeven.

66 In de gang is hetzelfde verlaagde, houten plafond als in de hal. Hier is het plafond echter geel geschilderd en zijn er geen versieringen aangebracht.

De foto is genomen ter plaatse waar tot voor kort de doorgang was tussen het voormalige raadhuis en Huize Barendrecht. Een deel van het plafond was weggezaagd voor de opening, evenals de balken ter plaatse van de doorgang.

67 Aan het einde van de gang is een dwarsgang. Deze is rond 1930 – 1940 gecreëerd door een deel van de achterste kamer en suite af te scheiden met een wand. Het begin van de gang wordt gemarkeerd met een rondboog met aan weerszijden twee strak vormgegeven kapitelen met art déco invloeden. De kapitelen doen denken aan de gemarmerde kapitelen aan het begin van gang 0.3 (afb. 39) en zijn vermoedelijk naar voorbeeld daarvan gemaakt.

68 Het plafond van de dwarsgang. De planken van het verlaagde plafond van ruimte 0.5 en waren gebouten met een geschilderde perklijst. Nadat de ruimte bij de gang is getrokken is het plafond overschilderd in een gele kleur.

In het plafond is een dichtzetting zichtbaar van een doorvoer voor een kachelpijp. Deze kachel heeft hier gestaan toen de ruimte nog bij de kamer en suite hoorde (in een gang wordt in principe geen kachel geplaatst). De kachel stond tegen de brandmuur aan.

- 69 De lambrisering in de gang bestaat uit geperste tegels van de Norddeutsche Steingutfabrik Grohn (NStG) met het merk van het Tegelhuis. Deze tegels werden geproduceerd in de periode ca. 1930 – 1940.²⁰

- 70 De achterzijde van een losgeraakte tegel van de lambrisering. Het opschrift luidt: HET TEGELHUIS – HOLLAND - ALPHEN A/D R., met in het midden een Mercuriuskop. De tegel is 150 x 150 x 7 mm. De voorzijde is crèmekleurig en ongedecoreerd.

71 0.6 Kamer rechts achter

De kamer rechts achter, gezien richting de achtergevel. Beide ramen zijn nieuw aangebracht bij de restauratie van 1978 naar oud model. De oorspronkelijk vensters waren eind negentiende eeuw in de gevel geplaatst.

De kamer is voorzien van een enkelvoudige balklaag die is witgeschilderd.

²⁰ J. Pluis, *Nederlandse tegels 1900 – 2000* (Leiden, 2008) pp.79-81.

- 72 De balken van de enkelvoudige balklaag zijn opgelegd in de zijgevels van Huize Barendrecht. Op de foto een detail van de oplegging in de rechter zijgevel. De veer van het anker is zichtbaar. De onderzijden van de balken zijn aan de uiteinden afgeschuind. Tussen de enkelvoudige balklaag zijn in of na 1978 houten planken aangebracht.

- 73 De toegangsdeur naar de kamer rechts achter. De gebouten paneeldeur is een spinde deur afkomstig van de bedstedewand in kamer 0.5.

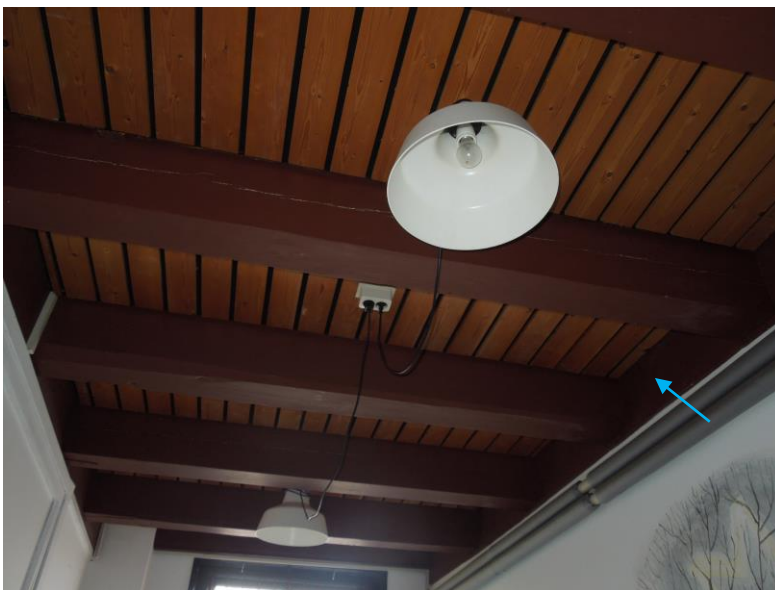
- 74 Het einde van de dwarsgang gezien richting de linker zijgevel met rechts de brandmuur. De deur naar de tuin is aangebracht in 1978. Rechts een brede doorgang naar kamer 0.7. Het kozijn is aangebracht in 1978, de doorgang is ouder. Vóór 1978 was hier een smalle deur naar de kelder (rechts) en een deur naar de opkamer (links).

75 0.7 Kamer links achter

De kamer links achter gezien richting de achtergevel, met een nieuw zesruits schuifvenster aangebracht in 1978. De kamer is tegenwoordig in gebruik als hal, met links de doorgang naar de aanbouw.

Op deze plek was tot 1978 een kelder met opkamer. De kelder en de bovenliggende vloer zijn verwijderd. Het vloerniveau van de kamer loopt nu af richting de achtergevel.

76 De enkelvoudige balklaag loopt door in ruimte 0.7. De balken zijn opgelegd in de linker zijgevel (links op de foto).

Tussen ruimtes 0.6 en 0.7 is boven de scheidingwand een dwarsbalk waartussen de balken van de balklaag liggen (blauwe pijl).

Ter plaatse van deze scheidingwand was de scheiding tussen de kelder en opkamer enerzijds en de voormalige keuken (0.6) anderzijds.

77 0.8 Aanbouw

De aanbouw uit 1978 gezien richting de achtergevel. Rechts is de deur die uitkomt op ruimte 0.7.

5.3.4 Eerste verdieping

De eerste verdieping wordt betreden via de trap 0.2 vanuit de gang op de begane grond. Het betreft een rechte trap met een onderkwart. De trap is vanaf de bouwphase van 1978 tot zeer recent dichtgezet geweest: men bereikte de verdieping via het oude raadhuis. Het betreft vermoedelijk een negentiende-eeuwse trap. Het is niet bekend waar een trap in een oudere bouwphase heeft gestaan.

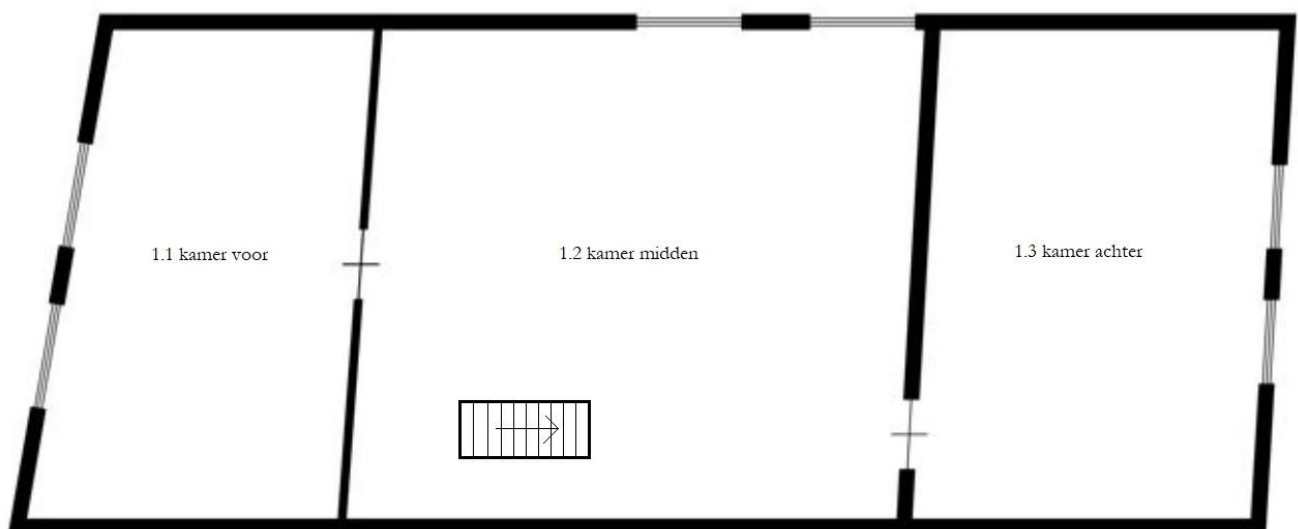
Men komt boven op de zolder van het huis. De kap betreft een grenen sporenkap. De constructie bestaat uit etagejukken met dekbalken met daarboven driehoekspanten met een overgekepte balk en een nokbalk (afb. 81-83). De verschillende jukken zijn in de lengterichting aan elkaar gekoppeld met jukplaten. De dekbalken worden ondersteund door korbelen, de jukplaten door schoren (afb. 84). Boven de jukplaten is recent dakbeschot aangebracht.

De jukbenen van de tweede jukken betreffen opvallend genoeg grenen 'krommers' (afb. 87). Krommers zijn onderdelen van een kapconstructie gemaakt van natuurlijk kromgegroeid eikenhout die dekbalken ondersteunen. Deze werden tot in de zeventiende eeuw toegepast. In de loop van de zeventiende stapte men in Holland over van kapconstructies van eikenhout naar kapconstructies van grenenhout. In deze overgangperiode zijn enkele malen grenen jukbenen krom gezaagd om de plaats in te nemen van eikenhouten krommers. (Grenen groeit van nature recht.) Na de overgangsfase in de zeventiende eeuw zijn er geen grenen krommers meer gemaakt, maar reguliere, rechte jukbenen van grenenhout toegepast.

In de grenen krommers zijn bouwsporen zichtbaar van restanten van blokkelen (afb. 85). Blokkelen zijn houten onderdelen aan de voet van een kapstijl (of jukbeen) die zijn verbonden aan een muurplaat op een gemetselde borstwering. Dit betekent dat de bovenste serie jukbenen in de kap van Huize Barendrecht hergebruikte jukbenen zijn die van oorsprong de onderste rij jukken in een kaspant waren en waren verbonden met een muurplaat. Mogelijk waren dit de oorspronkelijke, vroeg zeventiende-eeuwse jukbenen van de kap van Huize Barendrecht uit de eerste bouwphase. Deze datering zou overeenkomen met de overgangperiode van eikenhout naar grenen in de regio.

De constructieonderdelen van de kap zijn voorzien van gehakte telmerken. Aan de linkerkant bestaan de telmerken uit Romeinse cijfers (I, II, III etc.), aan de rechterkant uit halve maantjes (C, CC, CCC etc.). In totaal staan in de kap 6 jukken.

De zolder is verdeeld in drie ruimtes. Men komt boven bij de grote, open ruimte in het midden (1.2). Zowel aan de voor- als aan de achterzijde van de kap is een kamer (1.1 en 1.3). Kamer 1.3 ligt achter de brandmuur. De kamers zijn voorzien van een enkelvoudige balklaag bestaande uit dekbalken altemnerend met tussenhangbalken opgehangen aan een strop (afb. 49). Boven deze twee kamers zijn vlieringen.

78. Plattegrond van de verdieping, de voorgevel is links. Tekening: Reliplan, bewerkt door Bureau Helsdingen.

79 0.2 Trap

De trap naar de verdieping achter de gebouten deur in gang 0.3. De binnenzijde van de paneeldeur is afgedekt met een plaat.

De trap betreft een rechte steektrap met een kwart aan de onderzijde.

80 *De betimmering van de laat negentiende-eeuwse trap naar de verdieping. De betimmering is geel geschilderd, net als de kast in het portaal van ruimte 0.5 (zie afb. 59). In de ruimte zijn kapstokbaken aanwezig.*

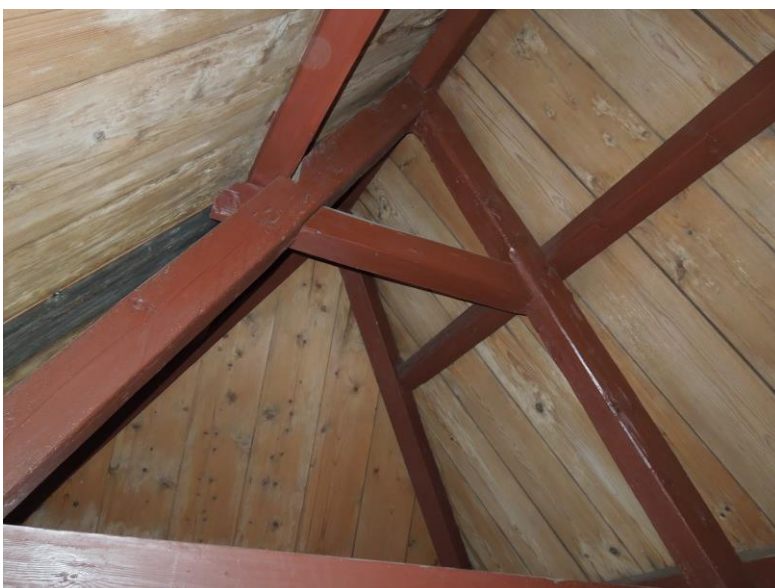

81 **Kapconstructie**

De kapconstructie van het huis bestaat uit etage-jukken: tweemaal een gebint bestaande uit twee schuingeplaatste stijlen met daaroverheen in dit geval een dekbalk. Op de foto het onderste juk gezien richting ruimte 1.1 tegen de voorgevel.

82 *De tweede rij jukken gezien richting de brandmuur/ achtergevel.*

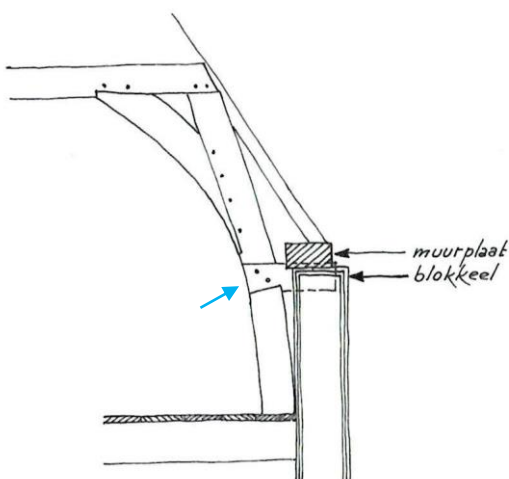
83 *Bovenop de jukken staan drieboekspanten met een overgekepte balk met daarboven een nokbalk.*

- 84 De constructie is in elkaar gezet met pen- en gatverbindingen. De toognagels (zwarte pijl) zijn niet afgezaagd, dit was vaker het geval in de kap die toch weinig in het zicht was. De dekbalken worden ondersteund door korbe-
len (gele pijl), de jukplaten door schoren (blauwe pijlen).

- 85 In de jukbenen van de tweede etage zijn restanten zichtbaar van blokkelen (blauwe kader). Blokkelen zijn houten onderdelen aan de voet van een kap die zijn verbonden met de borstwe-
ring en muurplaat (zie ook afb. 86). Dit bete-
kent dat hier sprake is van hergebruikte jukbe-
nen die in een oudere situatie onderaan een kap
hebben gestaan.
Mogelijk zijn dit de oude jukbenen van de ze-
ventiende-eeuwse kap van het huis die in 1717
zijn hergebruikt bij de bouw van de huidige kap.

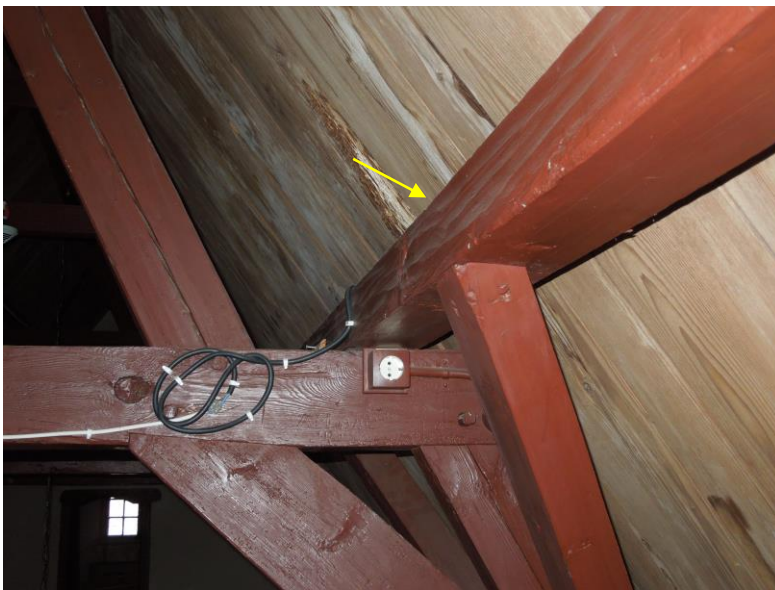
- 86 Principetekening van een blokkeel onderaan een kapvoet. Het met de blauwe pijl aangewezen onderdeel is het deel van de blokkeel zichtbaar op de bovenstaande foto. Het blokkeel verbond het jukbeen met de borstwe-
ring en de daarop gelegen muurplaat.

Afbeelding: E.J. Haslinghuis, H. Janse, *Bouw-
kundige termen. Verklarend woordenboek van
de westerse architectuur- en bouwhistorie* (Lei-
den, 2001) p.81.

87 De jukbeenen van de tweede etage van het spant zijn krom gezaagd (zie gele lijnen langs het jukbeen). Grenenbout groeit van nature recht, de jukbeenen zijn dus bewust krom gezaagd om eikenhouten krommers te imiteren die tot in de zeventiende eeuw werden toegepast in kapconstructies.

De grenen 'krommers' zijn gemaakt in een overgangperiode van eikenhouten naar grenen kapconstructies.

88 De jukplaten van de kapconstructie zijn gedisseld (zie gele pijl). Disselen is een wijze van houtbewerking waarbij met een houtbewerkingsgereedschap dat op een kleine bijl lijkt (de dissel) ruwe boomstammen worden bewerkt. Op het bewerkte hout zijn de sporen van de dissel zichtbaar.

89 Detail van het voorste spant vanaf de voorgevel. Alle spanten zijn aan de linkerzijde voorzien van gebakte telmerken met oplopend Romeinse cijfers. Op het voorste spant is een Romeinse 1 (I) aangebracht. Deze is op de foto zowel zichtbaar op de dekbalk (tweemaal) als op het daarboven geplaatste spantbeen (gele kaders).

90 Aan de rechterzijde van de spanten zijn oplopend met halve maantjes getrokken telmerken aangebracht. Op de foto het zesde spant met zes halve maantjes (CCCCCC). De telmerken zijn zowel op de dekbalk als op de korbeel aangebracht.

91 Voorbeeld van een telmerk dat is aangebracht over de aansluiting van korbeel met dekbalk (geel kader).

92 Op de voorste dekbalk op de etage zijn de initialen 'F.T' in gekrast met daaronder het jaartal 1838. Mogelijk wijst het jaartal op een bouwphase op de verdieping. De 'F' en 'T' zijn mogelijk de initialen van een bewoner. Begin negentiende eeuw was Jean Leonard Truyens eigenaar van het pand, de 'T' kan van Truyens zijn.

- 93 *Detail van dezelfde dekbalk aan de onderzijde. Ook hier zijn ingekraste initialen te onderscheiden. De laatste letter is wederom een 'T', de voorste twee letters mogelijk een 'P' en een 'T'.*

- 94 *Tegen de voor- en de achtergevel zijn twee kamers. De balkenlaag van de kamers wordt gevormd door de dekbalken van de onderste jukken. Daartussen zijn met ijzeren stroppen houten balken bevestigd aan de jukplaten (zie foto). De dekbalken afgewisseld met de tussenhangbalken vormen zo in de kamers een enkelvoudige balklaag.*

95 **1.1 Kamer voor**

Kamer 1.1 gezien richting de achtergevel. De kamer is voorzien van een enkelvoudige balklaag bestaande uit dekbalken alternerend met tussenhangbalken (afb. 94).

De kamer bestaat uit drie rijk uitgevoerde kastenwanden. De wand op de foto wordt door vier strak vormgegeven houten pilasters verdeeld in drie delen, aan de bovenzijde beëindigd met een kroonlijst, aan de onderzijde voorzien van een basement.

Aan weerszijden zijn twee vastgezette deuren, bestaande uit een paneel met ingezwenkte hoeken aan de onderzijde en een raam met roedenverdeling aan de bovenzijde. Op een foto uit 1976 zijn deze deuren niet te zien (zie afb. 6 en 7 op p. 14), zij zijn bij de restauratie van 1978 aangebracht. Het is niet bekend of dit is gedaan naar oud model.

96 De deur tot de kamer zit in het midden van de ruimte. Op de foto is de bovenzijde van deur vanaf de buitenzijde te zien. De bovenzijde van deze deur zit op een rare hoogte, halverwege een paneel (zie gele pijl). Dit is gedaan om een hogere deur deuropening mogelijk te maken.

97 De kastenwand aan linkerszijde. De wand is vergelijkbaar met de vorige wand opgebouwd: door vier pilasters wordt de wand in drie delen verdeeld. Aan weerszijden in de wand zijn twee smalle deuren, in het midden een brede opening onder een ellipsboog. Met de restauratie in 1978 is hier een vitrinekast gemaakt. Ook zijn de deuren teruggeplaatst/ vervangen.

98 Achter de linker deur is de kapconstructie zichtbaar. De binnenzijde van de deur, de wand en de constructie zijn lichtblauw geschilderd. Mogelijk is de ruimte als bedstede gebruikt. Aan de wand hangt een houten kapstok.

99 Detail van de bovenzijde van een van de pilasters. De kastenwand wordt aan de bovenzijde beëindigd met een kroonlijst.

100 De kastenwand aan rechterzijde. Aan deze zijde is in het middelste vlak geen ellipsboog. De deurtjes en het venster met roedenverdeling voor de kast in het middelste vlak zijn pas in 1978 aangebracht, op foto's uit 1976 waren deze nog niet aanwezig (zie afb. 7 op p. 14). Ook zijn er aan weerszijden nieuwe deuren in de kastenwand geplaatst. De vormgeving van de kasten wijst op invloeden van Lodewijk XVI-stijl/ empirestijl. Deze bouw- en interieurstijl werd eind achttiende en begin negentiende eeuw toegepast. Het is niet duidelijk of de kastenwanden van origine op de verdieping stonden. Daarvoor zijn zij eigenlijk te rijk uitgevoerd.

Met gele pijlen zijn de dekbalken aangegeven. Daartussen zijn de smallere, hoger gelegen tussenhangbalken (blauwe pijlen).

101 Eén van de twee zesruits schuifvensters in de voorgevel. De vensters zijn in 1978 aangebracht naar oud model. Voorafgaand aan de restauratie waren hier twee H-vensters.

Het raam is aan de onderzijde voorzien van haken waarmee het venster kan worden geopend, en pinnen waarmee het raam kan worden vastgezet.

- 102 *Beide vensters kunnen worden dichtgezet met eenvoudige binnenluiken. De eenvoudige luiken detoneren met de rijkdom van de kastenwanden.*

- 103 *Achter de kastenwand aan rechterzijde is het laat negentiende-eeuwse rookkanaal van de schouw in de voorkamer zichtbaar. De balken waarop het rookkanaal rust (de slapers) zijn afgewerkt met een duivejagerprofiel op de hoeken.*

- 104 **1.2 Kamer midden**
Ruimte 1.2 is een open ruimte waar men binnen komt vanaf de trap. De trapopening was vanaf de verbouwing in 1978 tot recent dichtgezet, men betrad de verdieping via een doorgang vanaf het oude raadhuis. Het huidige traphek rondom de trap is recent aangebracht.

- 105 *In het linker dakvlak is in 1978 een brede dakkapel met twee vierruits vensters aangebracht. Onder de vensters zijn twee negentiende-eeuwse luiken in de zijgevel. Daar zijn tegenwoordig twee radiatoren voor geplaatst waardoor de luiken niet langer kunnen worden gebruikt.*

- 106 *De brandmuur gezien richting de achtergevel. De brandmuur is doorgemetseld tot aan de nok. In de muur zijn twee deuropeningen met een spiegelboog aangebracht. De opening naar kamer 1.3 bevond zich tot 1978 links in de brandmuur. Ter plaatse van de huidige locatie van de deur was een bedstede in ruimte 1.3. De bovenste deuropening leidt tot de vloering boven kamer 1.3.*

- 107 **1.3 Kamer achter**
Kamer 1.3 gezien richting de achtergevel. Het linker venster is in 1978 nieuw aangebracht naar historisch model. De vensteropening rechts is pas in 1978 gecreëerd en voorzien van eenzelfde negenruits schuifvenster. De ruimte is voorzien van een enkelvoudige balklaag, opgebouwd uit dekbalken en tussenhangbalken.

108 De kamer gezien richting de brandmuur met links de eikenhouten deur met spiegelboog naar ruimte 1.2. De deur bevond zich, met een venster, tot 1978 aan de andere zijde van deze wand (locatie bij benadering met een stippellijn aangegeven).

109 De brandmuur vanuit kamer 1.2 gezien in dezelfde richting als op de bovenstaande foto op een foto uit 1976 (zie ook afb. 5 op p.13). De houten deur zat geheel rechts in de wand (links gezien vanuit de voorgevel) met daarnaast een vierruits venster. Te zien is dat de deur in de oorspronkelijke locatie lager was dan de deur in de huidige locatie: tussen de bovenzijde van de deur en de hangbalk daarboven zat enkele decimeters.

- 110 *Detail van de eikenhouten deur in de huidige locatie. Het betreft een opgeklampte deur bestaande uit een aantal verticale stroken, aan de achterzijde (zie foto) vastgezet met horizontale klampen. De klampen zijn met nagels vastgezet aan de stroken.
De deur wordt gesloten met een deurklink met daarboven een slot.*

- 111 *Detail van het geheng. Het kruisgeheng lijkt niet oorspronkelijk bevestigd te zijn geweest aan het deurkozijn, het sluit niet naadloos aan. Mogelijk is een hergebruikt geheng toegepast. Het kozijn is in elkaar gezet met pen- en gat-verbindingen. De deur eindigt aan de bovenzijde met een spiegelboog, kenmerkend voor de achttiende eeuw.*

- 112 *De deur gezien vanaf de voorzijde (uit ruimte 1.2). Aan de onderzijde zijn de deur en het kozijn aangescherft om de deur hoger te maken. Oorspronkelijk was de deur enkele decimeters lager (zie afb. 109). De deur is waarschijnlijk verhoogd om te voldoen aan het bouwbesluit.*

Zowel boven de kamer aan de voorzijde van de zolder als boven de kamer aan de achterzijde is een vliering aangebracht boven de balkenlaag van de kamers. De vliering aan voorzijde is een open ruimte, die aan de achterzijde bevindt zich achter de brandmuur. De ruimte kan worden afgesloten met een eikenhouten deur gelijk aan de deur naar kamer 1.3. Beide vlieringen zijn bereikbaar via een losse laddertrap.

- 113 **Vliering voorzijde**
Aan het raam van de dakkapel zit een systeem met twee touwtjes (zwarte pijlen) die uitkomen in de onderstaande kamer 1.1. Vanuit de kamer kan het raampje worden geopend zonder dat men de vliering op hoeft.

114 **Vliering achterzijde**

De vliering aan de achterzijde, achter de brandmuur. Deze ruimte heeft geen dakkapel, maar een zesruits venster in de achtergevel.

Op de vliering liggen veel onderdelen uit het huis opgeslagen. Waarschijnlijk zijn zij hier terecht gekomen met de restauratie van 1978. Hier liggen onder andere gebouten binnenblinden (waarschijnlijk van kamer 0.5), kastdeuren en losse planken.

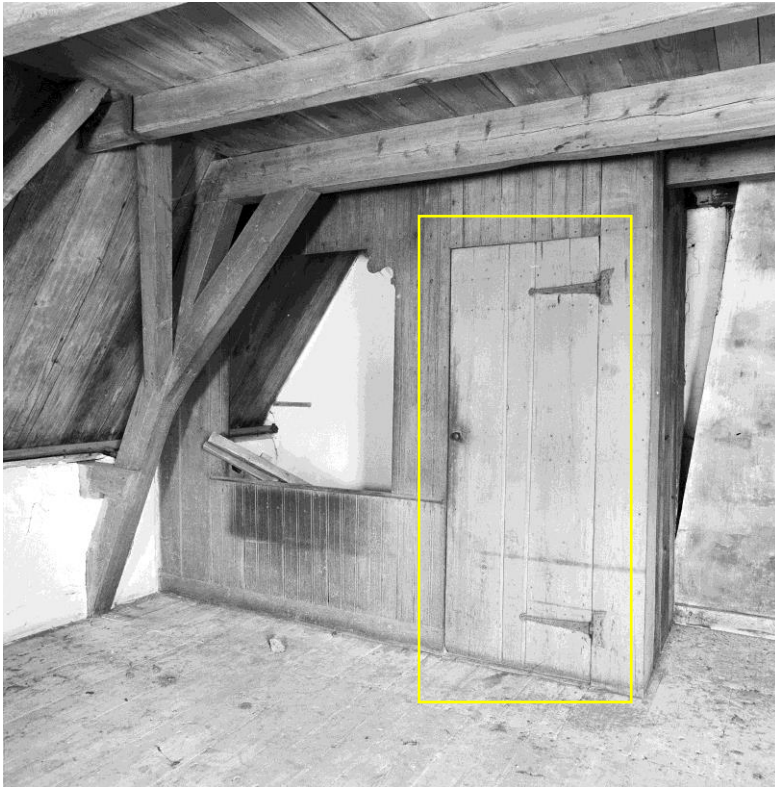

115 *De vliering gezien richting de brandmuur met hierin een tweede opgeklampte deur van eikenhout.*

Het is niet duidelijk hoelang deze deur op deze plek zit. Toen de keukenschouw met rookkanaal nog aanwezig was, zal het rookkanaal vlak langs of over de deur hebben gelopen.

116 *Op de vloer ligt onder andere een oude bedstee-deur, inclusief gebengien. Dit is de deur van de bestede die tot 1978 in kamer 1.3 heeft gestaan.*

117 *De bedstede op de verdieping op een foto uit 1976. De deur van de bedstede (geel kader) is dezelfde deur die nu op de vloering ligt.*

Afbeelding: Beeldbank RCE, G.J. Dukker 1976

118 *Behalve de deur zijn ook de wanden van de bedstede deels bewaard gebleven op de vloering.*

6 WAARDENSTELLING

In dit hoofdstuk worden de monumentwaarden van Huize Barendrecht aan de 's-Herenstraat 15 te Maasland weergegeven. De verschillende onderdelen van het pand (bouwmassa, draagconstructie, kapconstructie, exterieur, interieur) worden onderling vergeleken en gewaardeerd.²¹ De waardenstelling kan gebruikt worden als toetsingskader voor de beoordeling van de veranderingen aan het complex.

6.1 Uitleg waardenstelling

Cultuurhistorische waardering

Algemene historische waarden

Huize Barendrecht aan de 's-Herenstraat 15 te Maasland is van belang als onderdeel van de historische bebouwing van het centrum van Maasland. Maasland raakte sterk beschadigd tijdens de Opstand, de herbouw en opbloei van het dorp kwamen op gang na 1600. Huize Barendrecht dateert in opzet uit de eerste helft van de zeventiende eeuw en behoort daarmee tot de oudere stenen woonhuizen in Maasland. Het huis is in de loop der eeuwen bewoond geweest door aanzienlijke bewoners van het dorp waaronder de schout en de burgemeester.

Stedenbouwkundige en ensemblewaarden

Huize Barendrecht is gelegen aan de belangrijkste weg in het centrum van Maasland, aan de Zuidgaag. Het historische bouwvolume van het huis dat gaaf bewaard is gebleven, is beeldbepalend voor het dorpsgezicht van Maasland en draagt hier op een positieve wijze aan bij. Er is sprake van ensemblewaarden met het naastgelegen voormalige raadhuis van Maasland. Het raadhuis en Huize Barendrecht staat sinds 1874 naast elkaar.

Architectuur- en bouwhistorische waarden

Huize Barendrecht is van belang vanwege de gelaagdheid van het pand. Het pand heeft drie belangrijk bouwfasen (uit de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw) die het huidige uiterlijk en aanzien bepalen. De verschillende onderdelen behorende bij deze bouwsporen zijn goed bewaard gebleven en tonen de ontwikkeling van het pand. Architectuurhistorisch vertoont het pand invloeden van het manierisme en Lodewijk XIV-stijl.

Monumentwaarden

Bouwmassa en exterieur

In het algemeen geldt dat de bouwfasen uit de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw van Huize Barendrecht hoog zijn gewaardeerd. Deze bouwfasen vormen de kern van het historische huis en bepalen het huidige voorkomen. De verschillende bouwfasen zijn goed herkenbaar en zijn waardevol door hun hoge ouderdom, zeldzaamheid en gaafheid.

De bouwmassa van Huize Barendrecht heeft daarmee een hoge monumentwaarde. De bouwmassa stamt in opzet uit de zeventiende en achttiende eeuw en geeft een goed beeld van een woonhuis uit de vroegmoderne tijd in Holland. Deze hoge monumentwaarde geldt ook voor de gevels van het huis, die uit de zeventiende (zijgevels en achtergevel) en de achttiende eeuw dateren (voorgevel). Ook de negentiende-eeuwse tuinmuur naast het huis met de achttiende-eeuwse aanzet- en sluitstenen heeft een hoge monumentwaarde.

Uitzondering zijn de schijnvoegen die op het pleisterwerk van de achtergevel zijn aangebracht. De achtergevel was voor de restauratie in 1978 niet voorzien van schijnvoegen, die traditioneel op een voorgevel of gevel in het zicht werden aangebracht. De schijnvoegen hebben een indifferente monumentwaarde.

Dit geldt voor alle toevoegingen uit 1978. De bouwphase waar het huis onderdeel uitmaakte van het stadhuis is indifferent gewaardeerd. De functieverandering vereiste aanpassingen aan het historische woonhuis. Hoewel de aanpassingen zorgvuldig zijn uitgevoerd, hebben zij geen invloed op de historische ontwikkeling van het huis. Ook de recent dichtgezette doorgangen tussen het stadhuis en Huize Barendrecht zijn indifferent. Let op: dit betreft het materiaalgebruik, de vorm (bouwmassa) heeft wel een hoge monumentwaarde.

²¹ De waardenstelling is een zogenaamde interne waardenstelling conform de brochure 'Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek' (2009).

Tijdens de restauratie van 1978 zijn kozijnen in de gevels vervangen. Dit is zorgvuldig gedaan naar de historische vorm van de kozijnen en herstellen het negentiende-eeuwse beeld. De kozijnen hebben om deze reden een positieve monumentwaarde. Nieuwe vensters en deuren in het pand (dus geen vervangingen naar historische beeld) zijn indifferent. Zij hebben geen toegevoegde waarde aan de ontwikkeling van het pand. Dit geldt ook voor het venster ter plaatse van de voormalige opkamer. Hoewel op deze plek al wel een venster zat, is het huidige venster lager en is hier niet langer af te lezen dat op deze locatie een opkamer heeft gezeten.

Interieur, constructie en afwerking

Huize Barendrecht heeft een rijk interieur waarin veel historische elementen bewaard zijn gebleven. Ook hier geldt dat de bouwfasen uit de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw een hoge monumentwaarde hebben. Zij laten de ontwikkeling van het woonhuis zien en zijn gaaf bewaard gebleven. Dit betreft de meeste wanden op de begane grond en de verdieping, de enkelvoudige balklaag van de begane grond, de verlaagde plafonds in de voorkamers en de kasspannen op de verdieping. De paneeldeuren, de schouw en de bedsteden en kastenwanden zijn ook hoog gewaardeerd. Interieurelementen die hoog zijn gewaardeerd zijn de moorkop en de oeil-de-boeuf in de hal. Bijzonder aan de laat negentiende-eeuwse bouwphase is dat er een duidelijk verschil was in de inrichting van het huis voor de brandmuur (rijk) en achter de brandmuur (functioneel). Dit verschil is nog aan de plafonds af te lezen en is van hoge monumentwaarde.

Positief is de bouwphase uit de jaren 1930 – 1940. Deze bouwphase is minder belangrijk dan de eerdere bouwfasen door de recente ouderdom en door het feit dat de achterste kamer en suite door deze ingreep is verkleind. Wel had de gang een duidelijke functie (de ingang tot de kelder en opkamer afscheiden van de kamer en suite) en is de gang intact bewaard gebleven uit de bouwtijd met een toog met kapitelen en een tegel-lambrisering. De gang heeft daarom een positieve monumentwaarde.

Overige positieve onderdelen in Huize Barendrecht zijn verplaatste elementen. Dit geldt voor de toegangsdeur naar kamer 0.6 (de oorspronkelijke spindedeuren van kamer 0.5) en de eikenhouten deur naar kamer 1.3. Hoewel deze onderdelen op zichzelf staand een hoge monumentwaarde hebben en bij het huis horen, zijn zij momenteel niet op de historische locatie toegepast en hebben zij daarom een positieve waarde. Ook positief zijn de nieuw gemaakte onderdelen van de kastenwand op de verdieping. Het is niet duidelijk of de nieuwe deuren naar historisch beeld zijn gemaakt of niet.

Indifferent zijn de nieuw toegevoegde elementen vanaf 1978. Hoewel de meeste van de elementen passend bij het bestaande huis zijn aangebracht, hebben zij geen zeldzaamheidswaarde.

6.2 Waardestelling weergegeven in plattegronden

Hieronder is aangegeven hoe de onderdelen van het pand in principe worden gewaardeerd. Bij de waardering is rekening gehouden met de ouderdom, de bouwhistorische waarde en de herkenbaarheid van de ontwikkeling van het gebouw en de bouwgeschiedenis. De technische staat is niet van invloed op de bouwhistorische waarde. De waardering wordt uitgedrukt in drie categorieën:

Categorie 1; Hoge monumentwaarden, deze zijn van cruciaal belang voor de structuur en/ of de betekenis van het object of gebied.

Categorie 2; Positieve monumentwaarden, deze zijn van belang voor de structuur en/ of de betekenis van het object of gebied.

Categorie 3; Indifferente monumentwaarden, deze zijn van relatief weinig belang voor de structuur en/ of de betekenis van het object of gebied.

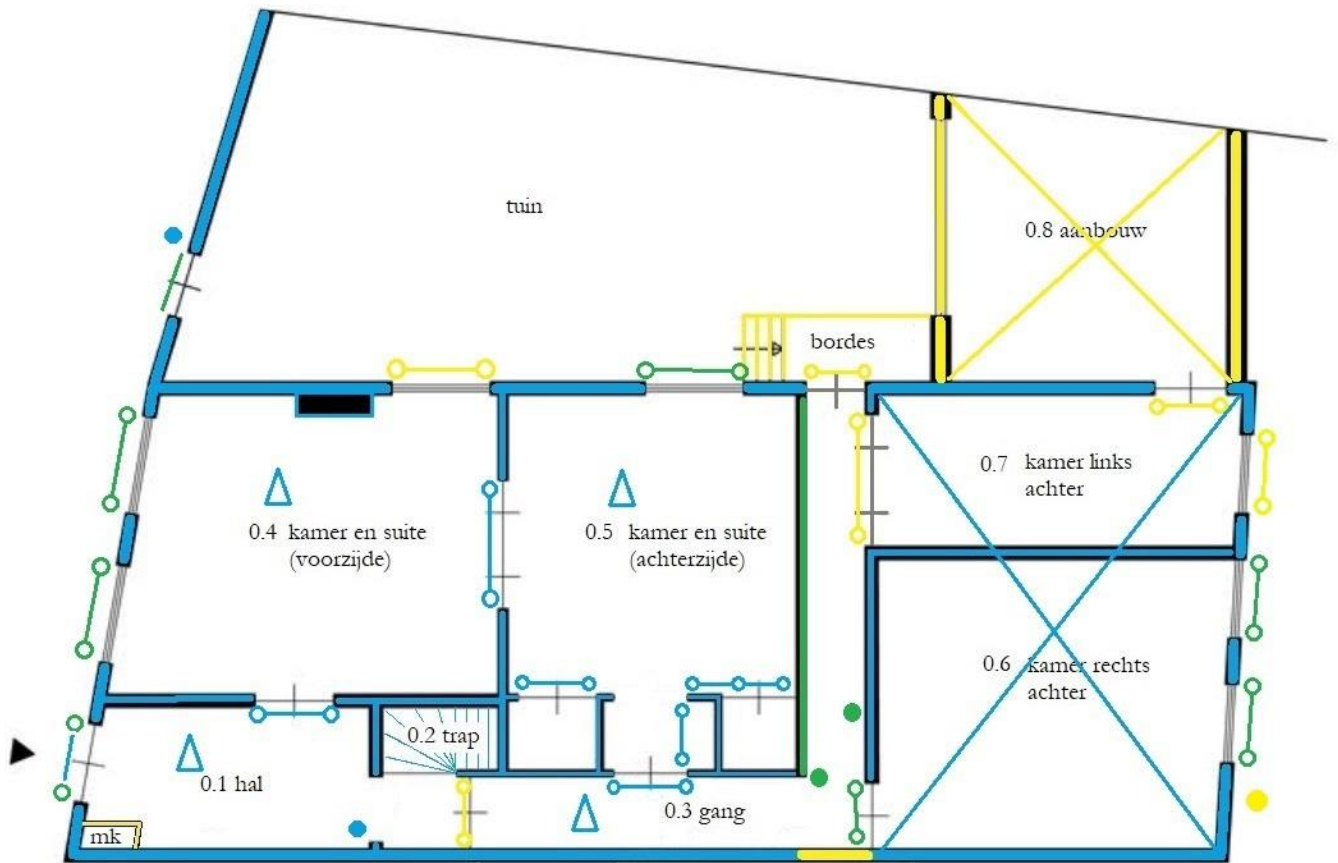
Waardering balklagen. Deze waardering wordt in de tekening aangegeven door een kruis in de betreffende ruimte. De kleur komt overeen met de hierboven genoemde categorieën.

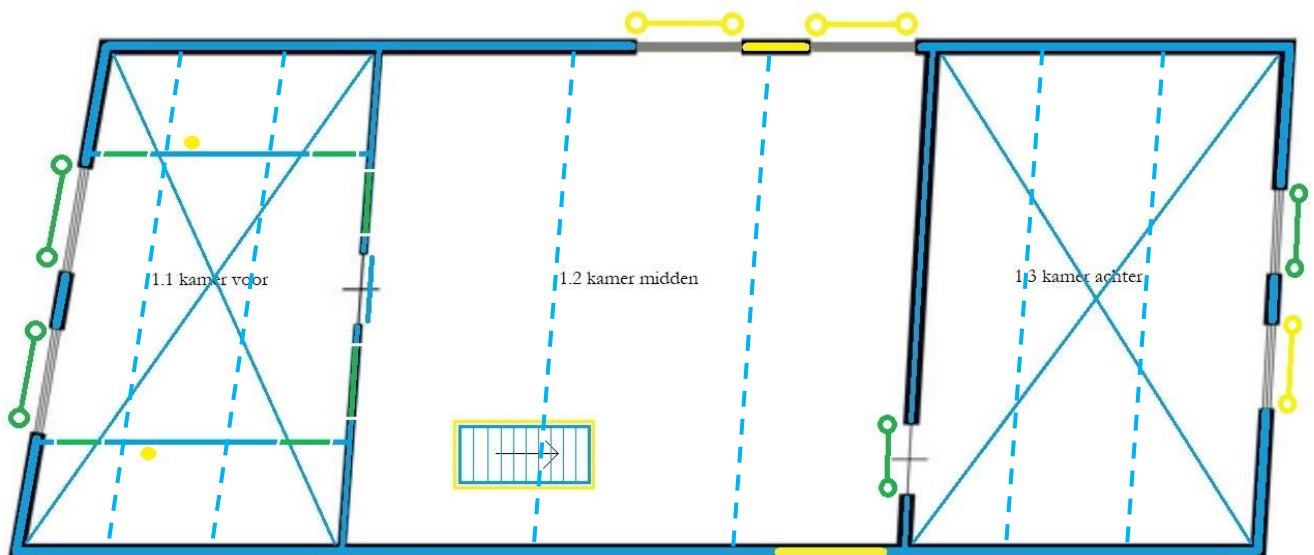
Waardering plafonds. De kleur komt overeen met de hierboven genoemde categorieën.

Waardering interieurelementen. De kleur komt overeen met de hierboven genoemde categorieën.

*Waardestellingsplattegrond begane grond. De tekening kan niet los worden gezien van de tekst. De voorgevel is links.
Tekening: Bureau Helsdingen op ondergrond tekening Reliplan.*

*Waardestellingsplattegrond verdieping. De tekening kan niet los worden gezien van de tekst. De voorgevel is links.
Tekening: Bureau Helsdingen op ondergrond tekening Reliplan.*

7 SAMENVATTING

In deze bouwhistorische verkenning is de cultuurhistorische waarde van Huize Barendregt aan de 's-Herenstraat 15 te Maasland beschreven en gewaardeerd. Aanleiding voor dit onderzoek is het verzoek van de gemeente Midden-Delfland, de eigenaar van het pand, die het pand wil verkopen. De bouwhistorische verkenning kan helpen bij het vinden van een nieuwe functie van het gebouw.

Het huis is gelegen aan de Zuidgaag in het centrum van Maasland. Het betreft een rechthoekig pand bestaande uit één bouwlaag met een kap. In het huis is een brandmuur aanwezig die het voorste en achterste deel van het huis van elkaar scheidt. Het huis dateert in opzet uit de eerste helft van de zeventiende eeuw, uit de bloeiperiode van Maasland nadat het dorp zwaar beschadigd was geraakt tijdens de opstand. De zijgevels en de achtergevel dateren uit deze periode, evenals de balklaag van de verdiepingsvloer.

In 1717 onderging het huis een belangrijke bouwfase. De verbouwing werd uitgevoerd in opdracht van Michiel Knol, chirurgijn en schouw van Maasland. De oude (houten) voorgevel van het huis werd vervangen voor een stenen exemplaar met natuurstenen siervaren op de hoeken. Ook de grenen sporenkap dateert uit deze periode, met gebruikmaking van oudere kaponderdelen.

Eind negentiende eeuw onderging het huis wederom een belangrijke bouwfase. In de vensters werden zesruits schuifvensters geplaatst, die voor een belangrijk deel de huidige uitstraling van het pand bepalen. In het voorste deel van het huis, voor de brandmuur, werd onder de balklaag een verlaagd houten plafond met geschilderde ornamenten aangebracht. In de kamers aan linkerkant van het huis werden kamers en suite gecreëerd, verbonden met brede, dubbele deuren. Ook werden bedstedewanden en een trap naar de zolder aangebracht. Achter de brandmuur was het huis praktischer ingericht. Hier werd geen verlaagd plafond aangebracht. Hier was een keuken met een werkschouw, een kelder en een opkamer. De opkamer stond in verbinding met een eenlaagse schuur in de tuin met een waterpomp.

Op de zolder van het huis is, achter de voorgevel, een kamer opgebouwd uit houten kastenwanden. Het is niet duidelijk hoe oud de wanden zijn en wanneer ze in het huis zijn geplaatst. De vormgeving duidt op een datering rond 1800, de wanden zijn echter te rijk uitgevoerd om origineel op de zolder te zijn geplaatst.

In de jaren 1930 – 1940 werd het achterste deel van de achterste kamer en suite afgescheiden om een dwarsgang te creëren.

In 1978 werd het huis, in eigendom van de familie Barendregt, verkocht aan de gemeente Maasland die naast Huize Barendregt sinds 1874 haar raadshuis had staan. Het huis werd bij het gemeentehuis getrokken en gerestaureerd. De aanpassingen aan het huis waren beperkt en zijn in stijl van het bestaande huis uitgevoerd.

De oudste bouwfasen van het huis zijn gewaardeerd met een hoge monumentwaarde. Deze fasen laten duidelijk de ontwikkeling van dit rijke woonhuis zien en zijn gaaf bewaard gebleven in het huis. Dit geeft deze bouwfasen ook een hoge zeldzaamheidswaarde. De gang uit 1930 – 1940 is gewaardeerd met een positieve monumentwaarde. De aanpassingen uit 1978 en later zijn indifferent. Deze elementen hebben geen toegevoegde waarde voor de ontwikkeling van het woonhuis, hoewel zij zorgvuldig zijn uitgevoerd. Elementen uit de oudere bouwfasen die in 1978 vervangen zijn, zijn positief gewaardeerd.

Op de vliering aan de achterzijde van het huis liggen oude bouwmaterialen uit het huis die hier geplaatst zijn bij de restauratie van 1978. Het betreft onder andere gehouten binnenblinden en onderdelen van een vermoedelijk achttiende-eeuwse bedstede. De onderdelen zijn waardevol en zeldzaam en kunnen mogelijk weer gebruikt worden in het huis.

8 BRONNEN

Literatuur

- BLIJDENSTIJN, Roland en Ronald Stenvert, *Bouwstijlen in Nederland 1040 - 1940* (Nijmegen, 2000).
- BULT, Epko, Henk Groenendaal, Jacques Moerman, Pia van Oord en Frist van Ooststroom, *Historie en landschap van de Dijkpolder, de Commandeurspolder en de Duifpolder* (Schipluiden, 2011).
- GROENENDAAL, Henk, Jacques Moerman, Trudy Werner-Berkhout, *Twee gezichten van... Midden-Delfland* (Maasland, 2012).
- HASLINGHUIS, E.J., H. Janse, Bouwkundige termen. Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie (Leiden, 2001).
- JANSE, Herman, 'Anker, smeedijzer', en 'Anker, hout', in: *Restauratiedemecum*, blad 01-2 en DOCblad 01-2, 07-2.
- KITS NIEUWENKAMP, H., *Nederlandsche familiewapens* (Haarlem, 1936).
- NAGTEGAAL, H.K., (red.), *Kwartierstatenboek*. Uitgave van de Genealogische Vereniging Promotheus van de Technische Hogeschool Delft, deel III (Delft).
- NOORDAM, D.J., *Leven in Maasland. Een hoogontwikkelde plattelandssamenleving in de achttiende en het begin van de negentiende eeuw* (Hilversum, 1986).

Websites

- beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.cultureelerfgoed.nl
- library.wur.nl
- www.middendelfland.nl
- pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas
- www.rce.webgispublisher.nl

Tekeningen

- Archief Midden-Delfland
- Reliplan

Afbeeldingen zonder bronvermelding zijn afkomstig van Bureau Helsdingen.

9 BIJLAGE – REDENGEVENDE BESCHRIJVING

Monumentnummer: 26568
's-Herenstraat 15 3155 SH te Maasland

Actualiteit gegevens: 15-10-2019

Monumentgegevens

Monumentnummer: 26568
Status: rijksmonument
Inschrijving register: 11 oktober 1966
Kadaster deel/nr: 3758/99
Internationaal Kenteken: Nee

Locatie

Provincie: Zuid-Holland
Gemeente: Midden-Delfland
Woonplaats: Maasland
X-Y coördinaat: 78233 - 439059

Omschrijving

Pandje (XVIII ?) met lijstgevel, waarvan de zijkanten zijn afgeschuind. Geprofileerde hoekdekplaten met siervazen en geprofileerde waterlijst boven de begane-grond. Schilddak. Links naast dit pand in een modern muurtje drie fragmenten van een poortje met de lekkers M.K., een wapen en: anno 1717.

Adressen

Hoofdadres	Straat	Nr	Toev.	Postcode	Situering	Locatie	Woonplaats
Ja	's-Herenstraat	15		3155 SH			Maasland

Oorspronkelijke functies

Hoofd-functie	Funciesoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Func-tie	Verbijzon-der	Toelich-ting
Ja	oorspronkelijke functie	Woningen en woningbouwcomplexen	Woonhuis (K)			

Percelen

Kadastrale gemeente	Sectie	Grondperceel	Kad. Object	Appartement
MAASLAND	H		1990	